

Työeläke

3:2018

Maria Vaalavuo tutki
verovaroin kustannettujen
palvelujen jakautumista.

Sivu 4

SOTE-PALVELUILLA TUHTI HINTALAPPU

TEKOÄLY

Kone kykenee ja toimii
ihmisen ajattelun apuna.

Sivu 10

TULOSLIITE

Eläkerahastojen tulosvirtaus
päätyy lopulta eläkkeisiin.

Sivu 13

YRITTÄJÄT

YEL-eläkevakuuttamisessa
moni yrittäjä valitsee minimin.

Sivu 24

Virpi Rautiainen ja Jarno Varis Eläketurvakeskuksesta kokeilivat, mihin tekoälyä voisi hyödyntää. Käyttökohteita löytyi useita.

Toukokuussa Suomeen kokoontui työeläketurvan huippututkijoita. Kuvassa Francesca Bettio (oik.) ja Susan Kuivalainen.

3 PÄÄKIRJOITUS
Valokeila siirtynyt kohteestaan, kirjoittaa Kati Kalliomäki.

4 TAPASIMME TORIKAHVILLA
Mikä on terveyden hintalappu? Asiantuntijat kertovat.

8 ASIAANTUNTIJALTA
Puolet viisikymppisistä ei tunne tulevaa eläkettään.

10 LUUPIN ALLA
Tekoälyn hyödyt löytyvät kokeilemalla.

12 KOLUMNIT
Onko demokratia kuolemassa, kysyy Lilja Tamminen.

13 LIITE
Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot vuodelta 2017.

18 RISKIEN HALLINTAA
Mauri Kotamäki tarkastelee eläkejärjestelmän kestävyyttä.

20 KESKITTYNYT TOIMIALA
Työeäkevakuttajissa yhteensä 31 toimijaa.

21 KONFERENSSIN ARJESSA
Tieto näkyväksi eläke-eroista.

24 ASIAANTUNTIJALTA
Monen yrittäjän YEL-työtulo jää alarajan tuntumaan.

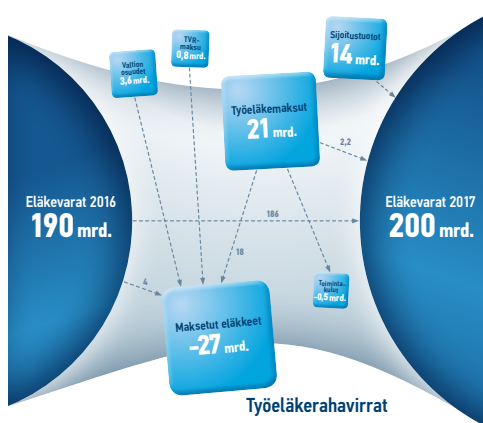

Eläkeläinen käyttää sotepalveluita keskimäärin 6 500 euron arvosta vuodessa.

Hanna Tossavainen suosittelee kesäluke-miseksi Viljo Kojon runoja.

26 PALLO HALLUSSA
28 TULOREKISTERI
29 TIEDOKSI JA NIMITYKSET
30 KIRJA, JOKA KOLAHTI
31 ENGLISH SUMMARY
32 UUSIMMAT JULKAISUT

13

Työeläkelaitosten tilinpäätösliite lehden keskiosassa.

Työeläke on Eläketurvakeskuksen julkaisema työeläkealan ammatti- ja sidosryhmälehti.

JULKAISIJA
Eläketurvakeskus, www.etk.fi

DIGILEHTI
Työeläke-lehti.fi

TOIMITUKSEN SÄHKÖPOSTI
tyoelake-lehti@etk.fi

PÄÄTOIMITTAJA
Kati Kalliomäki

TOIMITUSPÄÄLLIKÖ
Anne Iivonen

TOIMITUSNEUVOSTO
Sonja Lilius (Mela)
Marjaana Lundqvist (Eläketurvakeskus)
Elena Nyyssönen (Veritas)
Merja Paananen (Keva)
Anu Suutela-Vuorinen (Elo)
Esko Torsti (Ilmarinen)
Niko Väinänen (Eläketurvakeskus)

TÄTÄ LEHTÄÄ TEKIVÄT MYÖS
Antti Karkiainen, Lena Koski,
Vesa Laitinen, Kari Lindstedt, Peter Lindström,
Satu Nivalainen, Karoliina Paatos,
Eeva Poutiainen, Jouko Ollikainen, Merja Raunis,
Sanna Tenhunen ja Hanna Tossavainen.

TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET
aineistotilaukset@etk.fi
puhelin 029 411 2500

TAITTO
Aste Helsinki Oy
Markku Laitinen

PAINO
PunaMusta Oy
paperi UPM Fine 100 g/m²

53. vuosikerta
ISSN-L 0564-5808
Helsinki 2018

Työeläke ilmestyy viidesti vuodessa.
Seuraavan kerran lokakuussa.

NO	AINESTOT	LEHTI ILMESTYY
4	pe 31.08.	ma 01.10.
5	pe 26.10.	ma 26.11.

KANNEN KUVA:
Vesa Laitinen

Valokeila siirtynyt kohteestaan

SOME-, VAPPU- JA MUUTKIN PUHEET ovat innovoineet eläketurvan ympärillä. Hienoa, että eläkkeistä puhutaan, mutta eläketurva-asiaa ihmisten sydämiin pitkään yrittäneenä ja aika usein "ei vois vähemmän kiinnostaa" -asennetta kohdanneena pohdiskelen, mistä kiinnostus on nyt noussut.

Kovin muodikas vastakkainasettelu on tietenkin yksi syy keskustelulle. Helppo ja maukaskin sellainen saadaan, kun niputetaan yhteen nurkkaan nuoret ja toiseen vanhat.

VALTAKUNNASSA ON SYYSTÄKIN HUOLESTUTTU nuorten ihmisten pääsystä aikuiselämän syrjään kiinni. Osa nuorista jää edelleen pelkän peruskoulutuksen varaan ja vaille työtä, osa tippuu vihreältä oksalta matkan varrella ja osa kokee vanhempien sukupolvien poimineen rusinat pullasta.

Epävarmana näyttäytyvä tulevaisuuden toimeentulo vaikuttaa lopulta myös syntyvyyteen.

Oman synnytystalkoot-osuutensa hoitaneelle kansalaiselle saattaa nousta kiusaus ryhtyä moitiskelemaan nuoria ja lisäämään puhetta tulevaisuuden eläkkeenmaksajista. Sen sijaan, että tarkasteltaisiin tyssänneen syntyvyyden taustalla lymyviä syitä, tehdään helppoja johtopäätöksiä ja tylästi todetaan, että eivät ne itsekkäät nuoret vain viitsi siirtyä työlääseen perhe-elämään.

MOLEMMINPUOLISEN MOITISKELUN ja kyräilyn kuvio toistuu taas uudelleen, kun siirrytään toiseen nurkkaan.

Osa eläkeläisistä tulee mukavasti toimeen, jolloin hätäisimmät nuoret saattavat tuntea katkeruutta ja suorastaan osattomuutta päästä vaikuttamaan omiin tulevaisuudenkuviinsa. Samalla tiedetään, että monet pienituloiset eläkeläiset kohtaavat arjessaan suoranaisia toimeentulovaikeuksia, erityisesti silloin, kun tulee remppaa ja vaivaa. Näin tapahtuu tässäkin lehdessä käsitellyistä verorahoitteisista tulonsiirroista huolimatta.

Pitäisikö siis eläkkeitä korottaa vanhan väestön hyväksi vai tulisiko niihin kajota nuorten tulevaisuuden takaamiseksi? Ei ole helppoja kysymyksiä, mutta kannattaisiko niihin edes ryhtyä etsimään vastauksia? Ehkäpä valokeila tulisi siirtää pois eläkejärjestelmästä, niin itsestään selvältä kohteelta kuin se saattaa aluksi vaikuttaakin.

ELÄKKEISTÄ SAA JA PITÄÄ kantaa huolta, mutta jos tulevat eläkkeet aiheuttavat unettomia öitä, tulee päätöksiä ja säätöjä tehdä ensisijaisesti muualla yhteiskunnassa kuin eläkejärjestelmässä. Mitä tapahtuu tässä ajassa, näkyy tulevaisuuden eläkkeissä.

Luvattuihin eläkkeisiin kajoaminen on toimimaton lääke sellaisiin taudin tekijöihin, joihin voisi vaikuttaa tänään. Myös tuleville sukupolville tarkoitettujen rahastojen syöminen on placebo-lääkkeen käyttöä. ■

Kati Kalliomäki
päätoimittaja
Digilehti: Työeläke-lehti.fi
Twitter: @KatiKalliomaki

Karoliina Paatos

TAPASIMME **Torikahvilla**

Riittääkö eläke terveyden hoitamiseen?

TERVEYDEN HINTALAPPU

Verorahoitteiset palvelut tuovat eläkeläisille merkittävää tulonsiirtoa. Asiaksmaksuilla kustannetaan vain pieni osuus palveluiden hinnasta. Eläkeläisten arjessa maksut voivat silti olla suuria.

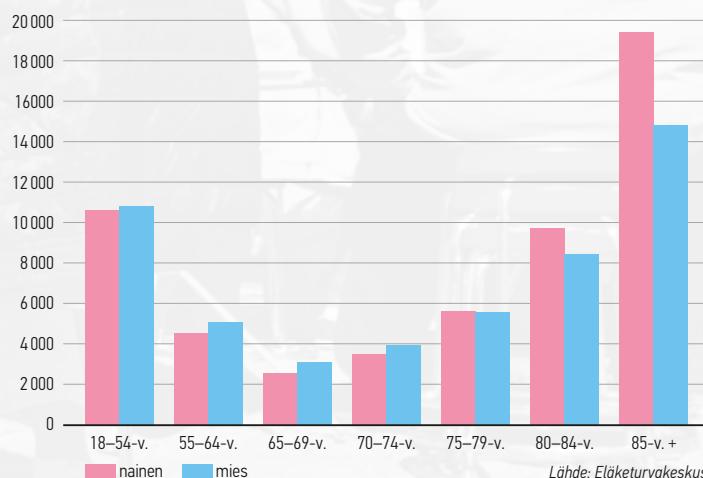
TEKSTI PETER LINDSTRÖM | KUVAT VESA LAITINEN

"Eläkeläinen käyttää sote-palveluita keskimäärin 6500 euron arvosta vuodessa."

Eniten sote-palveluita tarvitsevat yli 85-vuotiaat

Käytettyjen sote-palveluiden arvo tuotantokustannuksilla mitattuna, euroa vuodessa.

Euroa (keskiarvo) / eläkeläinen

Terveysten- ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimuspäällikkö **Maria Vaalavuo** ja Eläkkeensaajien keskusliiton sosiaalipoliittinen asiantuntija **Tarja Pajunen** istahtavat Hakaniemen torikahvilan pöytään. Iäkäs pariskunta kävelee hitaasti ohi, toinen toistaan tukien. Toriasiakkaiden joukossa liikkuu paljon eläkeläisiä. Osalla heistä rollaattori tai kävelykeppi apunaan.

Vaalavuo ja Pajunen ovat seuranneet eläkeläisten arkea ja avuntarvetta

pitkään. Heille on päivänseivää, että sosiaali- ja terveyspalveluiden hinnoittelulla ja saatavuudella on iso merkitys eläkeläisten toimeentulossa.

– Iän tuomien terveysongelmien vuoksi eläkeläisillä on muuta väestöä suurempi tarve sote-palveluille. Siitä kuinka paljon eläkeläiset sote-palveluita käyttävät – ja kuinka paljon asiakasmaksut rasittavat eläkeläisten toimeentuloa – on tähän mennessä kuitenkin tiedetty vähän, Vaalavuo aloittaa.

– Nyt asiasta on uutta tietoa.

Vaalavuon tuore tutkimus kertoo, että eläkeläinen käyttää sote-palveluita keskimäärin 6 500 euron arvosta vuodessa. Maksetut asiakasmaksut kattavat palveluiden arvosta vajaat 13 prosenttia. Verorahoitteiset palvelut tuovat eläkeläisille merkittävää tulonsiirtoa.

Tutkimuspäällikkö Maria Vaalavuo painottaa, että keskiarvot peittävät alleen hyvin erilaisia asiakkaita ja tarpeita. Moni ei ole tullut ajatelleeksi, että eläkeläisten enemmistö käyttää palveluita vähän. Vaalavuo osoittaa tutkimuksessaan, että esimerkiksi joka toinen eläkeläinen käyttää sote-palveluita alle tuhannen euron arvosta vuodessa. Palveluita eniten tarvitsevilla summa on viisikymmentä kertaa suurempi. Sote-palveluiden suurkuluttajia on noin viisi prosenttia eläkeläisistä.

– Sote-palveluiden rahallista arvoa tutkimme, jotta ymmärrämme ketkä palveluista hyötyvät ja ketkä jäävät niistä paitsioon. Samalla saamme tietoa, mihin eläke riittää, Vaalavuo sanoo.

– Jos palveluiden arvoa verrataan eläkeläisen käytettävissä oleviin tuloihin, palveluista hyötyvät etenkin pientuloiset. Mutta jos verrataan käytettävissä olevia tuloja ja asiakasmaksuja, pienituloisille maksut voivat olla haastavat.

KUKA?

Tarja Pajunen

- Sosiaalipoliittinen asiantuntija
- Eläkkeensaajien keskusliitto (EKL)

KUKA?

Maria Vaalavuo

- Tutkimuspäällikkö
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

NÄENNÄISTÄ TUKEA JA TULOJA

Periaatteessa pieni eläke ei ole terveyspalvelun saamisen este. Jos eläke ei riitä asiakasmaksuihin, eläkeläinen voi hakea perustoimeentuloa Kelasta.

– Käytännössä asia ei mene niin. Vain reilu prosentti eläkeläisistä hakee perustoimeentuloa. Tärkein syy on hakemisen vaikeus. Jo ennen toimeentulotukea tulisi soveltaa asiakasmaksulainsäädännön 11 pykälää, jonka nojalla asiakasmaksu voidaan

Miksi meillä ei ole ikäihmisten neuvoloita?

Tarja Pajunen, sosiaalipoliittinen asiantuntija

alentaa tai jättää perimättä kokonaan, eläkkeensaajien etujärjestössä sosiaalipoliittisena asiantuntijana työskentelevä Tarja Pajunen kertoo.

Ongelma Pajunen mukaan on, että sote-palveluiden kentällä pykälä yksitoista tunnetaan huonosti. Hän myös huomauttaa terveyspalveluiden maksukatosta.

– Maksunkaton seurantavelvoite on asiakkaalla itsellään, mutta harva ikääntynyt ymmärtää miten sen kanssa toimitaan.

Vaalavuon tutkimuksen mukaan yli 85-vuotiaista joka kolmannella maksukatto täyttyy vuoden aikana.

– Suomessa meillä on paljon hienoja etuuksia ja palveluita, mutta monet niistä ovat eläkeläisten arjessa näennäisiä. Etuudet ja palvelut ovat kuin palloja, jotka heitetään ilmaan ja oletetaan että eläkeläiset ottavat niistä kopin, Pajunen huokaa.

Sosiaaliturvan kokonaisuuden tuntee Pajunen muistuttaa, että eläkeläiset eivät ole vain palveluiden käyttäjiä. He ovat yhtä lailla palveluiden tuottajia. Moni ikääntynyt hoitaa kotona sairasta puolisoaan tai auttaa lastenlapsiaan ja näiden vanhempia. Sille työlle on vaikea laskea hintalappua. Sitten on heitä, jotka tippuvat tukiverkkojen läpi kokonaan.

– Meillä on yksinäisiä vanhuksia, joilla ei välttämättä edes ole omaisia, joilta saada apua ja tukea, Pajunen sanoo.

Eläkeläisiä Suomessa 1,5 miljoonaa

- Maamme asukkaista lähes joka kolmas on eläkeläinen. Eläkeläisiä on 1,5 miljoonaa henkilöä.
- Eläkeläisten suurin ikäryhmä on 65–69-vuotiaat, joita on noin neljäsosa eläkeläisistä, 361 000 henkilöä.

Vajaalla puolella eläke alle 1 250 euroa

- Keskimääräinen kokonaiseläke oli viime vuonna 1 656 euroa bruttona kuukaudessa.
- Lähes 40 prosentilla suomalaisista kuukausieläke oli alle 1 250 euroa.

Lähde: Eläketurvakeskus

RIITTÄÄKÖ ELÄKE ASUMISEEN?

Eroista huolimatta eläkeläisillä on myös samankaltaisia palvelutarpeita. Kahdeksan kymmenestä käyttää perusterveydenhuoltoa. Lääkkeitä tarvitsee, ja niiden omavastuita maksaa, lähes jokainen.

Eniten palveluita tarvitsevat yli 85-vuotiaat. Moni ikäihminen asuu pitkäkestoisessa laitoshoidossa tai palveluasunnossa, jonka asiakasmaksut määräytyvät asiakkaan tulojen mukaan.

Maksu voi olla yksinasuvalla jopa 85 prosenttia nettotuloista, kunhan henkilökohtaiseen käyttöön jää kuukausittain vähintään 108 euroa.

– Joka kolmas yli 85-vuotias sairastaa dementiää. Heidän on vuosi vuodelta vaikeampaa asua kotona. On ymmärrettävää, että asumiseen liittyvät palvelut ja niiden hinta huolettavat vanhuksia paljon, eläkkeensaajien puolesta puhuva Tarja Pajunen toteaa.

Tänä keväänä ilmestyneestä Vaalavuon tutkimuksesta ilmenee, että asumispalveluiden tarve korostuu myös pienituloisilla.

– Pienituloiset eläkeläiset asuvat usein yksin ja sairastavat enemmän. Heillä sote-palveluiden tarve on suuri. Tähän joukkoon kuuluu myös nuoria työkyvyttömiä ja kehitysvammaisia, Vaalavuo tarkentaa.

TOIMINTAKYVYN TUKEMISESTA SÄÄSTÖJÄ

Eläkeläisten enemmistö on alle 75-vuotiaita. Heistä useimmat ovat vielä kohtalaisen terveitä ja tarvitsevat palveluita verrattain vähän. Kuvaava on, että tässä iässä sote-palveluita käytetään keskimäärin muutaman tuhannen euron arvosta vuodessa.

– Heillä ydinkysymys on hoitoon pääseminen, kun eivät ole enää työelämän ja työterveydenhuollon turvassa. Heille tärkeimmäksi sote-palveluksi nousee yleensä terveyskeskus, Pajunen arvioi.

Tässä ryhmässä piilee mahdollisuus parempaan huomiseen.

– Jos panostamme nyt 65–75-vuotiaiden toimintakyvyn tukemiseen, heillä on todennäköisesti pienempi tarve kalliimmille palveluille sitten kun he ovat 85-vuotiaita. Vaikuttavista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä tarvitaan kuitenkin lisää tietoa, Vaalavuo pohtii.

– Olemme eläkkeensaajissa pitkään miettineet, miksi meillä ei ole ikäihmisten neuvoloita, joista eläkeläiset saisivat peruspalveluita ja neuvoja. Lisäksi neuvolat voisivat osaltaan vähentää sitä sosiaalista leimaa, jota moni palveluita tarvitseva ikääntynyt nyt osaltaan kokee. He saattavat pelätä ja hävetä palveluun hakeutumista, Pajunen jatkaa.

"Tutkimuksemme osoittaa, kuinka paljon eläkeläiset sote-palveluita käyttävät."

Maria Vaalavuo, tutkimuspäällikkö

ASIAKASMAKSUT PIENEMMIKSI

Hakaniemen torilla löytyy ratkaisuja myös eläkeläisten toimeentulon ja terveyspalveluiden saatuuden parantamiseksi. Vaalavuo harkitsisi tiettyjen sote-palveluiden asiakasmaksujen alentamista ja suun terveydenhuollon asiakasmaksujen kytke mistä maksukaton piiriin. Erityisen tarpeellisenä hän pitää asiakasmaksulain maksualennuspykälän järjestelmällistä soveltamista pienituloisille.

– On merkkejä siitä, että Suomi on lipumassa pois päin pohjoismaisesta hyvinvointivaltiota. Ymmärretäänkö täällä pienituloisten vaikeaa asemaa, Vaalavuo kysyy.

Myös Tarja Pajunen pitää asiakasmaksujen alentamista tärkeänä. Toisaalta eläkeläiset tarvitsisivat lisää neuvontaa ja ohjausta. Tulevaisuus ei näytä hyvältä.

– Vanhuus ja heikkous ovat tässä yhteiskunnassa pian tabuja. Ikääntyneiden arvostus on heikentynyt nuorten keskuudessa. Samalla vanhustyötekijöiden työkuorma paisuu, heidän epätoivonsa vain kasvaa. Mutta jos jotain vois muuttaa, se olisi palveluohjaus. Että joku ottaisi vastuuta ja auttaisi vanhuksia oikean avun puoleen, Pajunen sanoo. ■

Ikääntyneet maksavat eniten asiakasmaksuja

ASIAKASMAKSUT nielaisevat merkittävän osan yli 55 000 ikäihmisen tuloista. Heillä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut sekä lääkkeiden ja matkojen omavastuut ylittivät 40 prosenttia käytettävissä olevista tuloista (vuonna 2015).

Suurimpia maksuja maksavat ikääntyneet ja pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevat.

Kunnallisen terveydenhuollon asiakasmaksuissa on kalenterivuositainen maksukatto. Vuonna 2018–2019 maksukatto on 683 euroa vuodessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on esittänyt, että asiakasmaksulakia uudistettaessa maksujen kohtuullistamista ja perimättä jättämistä koskevan 11 § pykälän käytöstä tulee ohjeistaa paremmin.

Lähde: THL, STM

Puolet viisikymppisistä ei tunne tulevaa eläkettään

Eläkeikää lähestyvien eläketietoudessa on selkeitä puutteita. Eläketurvakeskuksen kyselytutkimuksessa vain alle puolet osasi arvioida tulevan eläkkeensä ja yli puolet vastaajista ei tuntenut elinaikakertoimen vaikutusta.

Majja Astikainen

Satu Nivalainen
Ekonomisti
Eläketurvakeskus

Majja Astikainen

Sanna Tenhunen
Ekonomisti
Eläketurvakeskus

ELÄKEJÄRJESTELMÄN taloudelliset kannustimet pyrkivät edesauttamaan eläkkeelle siirtymisen myöhentämistä. Suomen eläkejärjestelmässä tällaisia kannustimia ovat elinaikakerroin, lykkäyskorotus ja varhennusvähennys (Taulukko 1).

Taloudelliset kannustimet lykkää eläkkeelle siirtymistä voivat vaikuttaa eläkeaikomuksiin vain, jos ne tunnetaan. Hiljattain ilmestyneessä tutkimuksessa selvitettiin, miten hyvin 54–62-vuotiaat suomalaiset tuntevat eläkejärjestelmän kannustinpiirteitä ja miten tieto eläkeasioista heijastuu kannustimien merkitykseen ja aiottuun eläkeikään.

Tietämystä eläkeasioista mitattiin kolmesta näkökulmasta. Vastaajia pyydettiin arvioimaan tulevan eläkkeensä määrä, heiltä kysyttiin elinaikakertoimen eläkettä leikkaavan vaikutuksen tuntemisesta sekä käsitystä siitä, miten työssä jatkaminen vaikuttaa omaan eläkkeeseen.

TIEDON ERI MITTARIT antavat jossain määrin huolestuttavan kuvan eläkeasioiden tuntemisesta (Kuvio 1). Vain alle puolet vastaajista osasi antaa euromääräisen arvion tulevasta eläkkeestään. Sen sijaan useampi, kaksi kolmesta, tunsu työssä jatkamisen merkityksen eläkkeen kertymiseen.

Selvästi heikointa oli elinaikakertoimen tuntemus. Yli puolet ei tuntenut lainkaan elinaikakertoimen, joka leikkaa kuukausieläkettä eliniän pitenemisen seurauksena. Useimmat elinaikakertomesta tietoisetkin aliarvioivat sen vaikutuksen.

Keskimääräistä useammin arvion omasta eläkkeestään osasivat antaa lähempänä eläkeikää olevat, korkeakoulututkinnon suorittaneet, ylemmät toimihenkilöt ja asiantuntijat sekä korkeampia työ-

Taloudellisilla kannustimilla on merkitystä vain pienelle osalle suomalaisista.

tuloja saavat. Näissä ryhmissä eläkeasioiden tuntemus oli vahvempaa myös muilla mittareilla mitattuna. Sen sijaan perusasteen koulutetut, työttömät ja pienituloiset tiesivät eläkeasioista harvemmin.

ELÄKKEEN MÄÄRÄÄN vaikuttavilla taloudellisilla kannustimilla on merkitystä vain pienelle osalle suomalaisista. Vaikka lähes 60 prosenttia piti lykkäys-

korotusta yleisesti ottaen eläkkeelle siirtymisen myöhentämiseen kannustavana, vain noin 15 prosenttia koki, että eläkettä leikkaavalla elinaikakertomella on vaikutusta heidän omiin eläkeaikeisiin (Kuvio 2).

Elinaikakertoimen ja lykkäyskorotuksen vuoksi eläkkeelle siirtymisen myöhentämistä suunnittelivat erityisesti työssä jaksamiseensa luottavaisesti suhtautuvat, eläkeaikaisesta toimeentulostaan huolestuneet, ja ne, joilla oli hyvä käsitys työssä jatkamisen vaikutuksesta eläkkeeseen.

VASTAAJISTA YLI PUOLET suunnitteli siirtyvänsä eläkkeelle täsmälleen omassa eläkeiässään. Joka kuudes ajatteli aloittavansa eläkkeen varhennettuna ennen eläkeikäänsä, ja noin 30 prosenttia vasta sen jälkeen.

Käsitykset taloudellisista kannustimista heijastuivat johdonmukaisesti eläkeaikeisiin. Vastaajat, jotka aikooivat lykkää eläkkeelle siirtymistä elinaikakertoimen vuoksi ja jotka pitivät lykkäyskorotusta eläkkeelle siirtymisen myöhentämiseen kannustavana, harkitsivat jonkin verran useammin eläkkeelle siirtymistä vasta oman eläkeiän jälkeen. Kokonaisuutena taloudelliset kannustimet eivät näytäneet vaikuttavan laajasti eläkeaikeisiin, vaikka osalle ne ovatkin

merkityksellisiä työssä jatkamista motivoivia tekijöitä.

Tulosten perusteella eläketietämys ja taloudellisten kannustimien vaikutus kasaantuvat hyväosaisille. Terveemmät ja hyvässä asemassa työelämässä olevat henkilöt ovat muita paremmassa tilanteessa sekä eläkejärjestelmän taloudellisten kannustimien hyödyntämisen että työssä jatkamismahdollisuuksien näkökulmasta.

Eläkeikää lähestyviä olisi syytä rohkaista tutustumaan työeläkeotteeseen ja parantamaan eläkeosaamistaan esimerkiksi eläkelaskureilla, joilla voi kokeilla ansioiden ja eläkkeelle siirtymisen ajankohdan vaikutusta tulevaan eläkkeeseensä. ■

Satu Nivalainen ja Sanna Tenhunen: Eläketietous, taloudellisten kannustimien vaikutus ja eläkeaikeet. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 01/2018

Selvitimme kyselytutkimuksella

- Eläketurvakeskuksen kyselytutkimus lähetettiin 4 000 henkilölle keväällä 2016. Kyselyyn vastasi reilut 2 000 henkilöä.
- Tutkimuksessa tarkasteltiin 54–62-vuotiaiden suomalaisten eläketietämystä, käsityksiä taloudellisista kannustimista ja eläkeaikeita.
- Työeläkeote kertoo kertyneen eläkkeen määrän. Eläkkeelle siirtymisen ajoituksen vaikutusta eläkkeeseen voi arvioida Työeläke.fi:n eläkelaskureilla.

Taulukko 1

Kolme kannustinta työssä jatkamiseksi

1 ELINAIKAKERROIN

Elinaikakerroin pienentää kuukausieläkettäsi. Kerroin lasketaan vuosittain uusille alkaville eläkkeille. Esimerkiksi vuonna 1956 syntyneeltä elinaikakerroin pienentää vanhuuseläkettä noin 4 prosenttia, kun eläke alkaa vuonna 2018 tai sen jälkeen.

2 LYKKÄYSKOROTUS

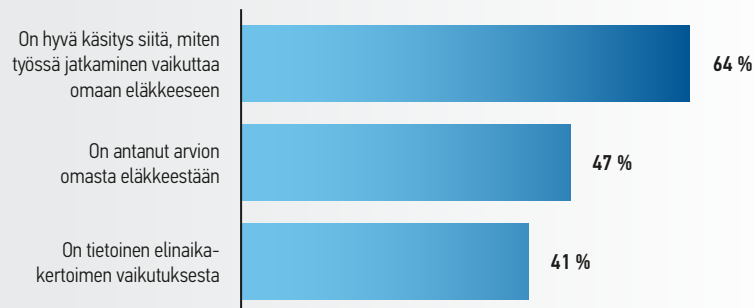
Jos jätät eläkkeelle myöhemmin kuin alimmassa vanhuuseläkeiässäsi, eläkkeesi paranee lykkäyskorotuksella. Eläkettäsi korotetaan 0,4 prosenttia jokaista lykättyä kuukautta kohti. Työtä tekevälle lykkääjälle kertyy lisäksi 1,5 prosenttia uutta työeläkettä, joka lasketaan vuosiansioista.

3 VARHENNUSVÄHENNYS

Jos jätät osittaiselle vanhuuseläkkeelle ennen vanhuuseläkeikääsi, osittaisena nostamasi eläke heikkenee varhennusvähennyksellä. Eläkettäsi pienennetään pysyvästi 0,4 prosenttia jokaista varhennettua kuukautta kohti.

Kuvio 1

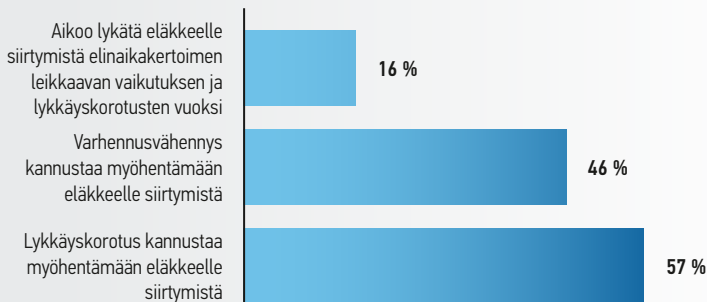
Kolme eläketietouden mittaria

Lähde: Eläketurvakeskus

Kuvio 2

Käsitykset eläkejärjestelmän taloudellisista kannustimista

Lähde: Eläketurvakeskus

Tekoäly apulaisena

KOKEILEMISEN KULTTUURI

Eläketurvakeskuksessa lähestytään tekoälyä kokeilevan kehittämisen kautta. Sen sijaan, että tilattaisiin jotain valmiina, ollaan itse aktiivisesti mukana ja imetään osaamista kuin pesusieni.

TEKSTI ANTTI KARKIAINEN | KUVA KAROLIINA PAATOS

MITÄ ON TEKÖÄLY?

- koneen kykyä jäljitellä inhimillistä ajattelua
- ongelmanratkaisua, joka ei ole ratkaistavissa rutiinomaisella laiskennalla
- tunnistaa esimerkiksi opetetun aineiston perusteella laajemmasta aineistosta yhtäläisyyksiä.

Tekoäly on hiipinyt vaivihkaa arkeemme. Tilausvideopalvelu *Netflix* tietää minkä elokuvan haluan seuraavaksi katsoa, ja *Google* tietää minkälaiset kengät ostan ensi viikon tiistaina.

Mutta mitä annettavaa tekoälyllä on työeläkealalle?

Ainakin koneoppimista hyödyntävät ratkaisut tulevat parantamaan asiakaskohtaamisia. Tiedämme, että ihmiset eivät halua asioida viranomaisten ja laitosten kanssa, vaan elää svengaavaa elämäänsä. Tekoäly voi auttaa siinä tekemällä asioinnista helpompaa, nopeampaa ja tehokkaampaa – sekä käyttäjille että palvelun tuottajille.

– Juuri siksi näitä palveluja kehitetään. Meillä tekoälyä voisi hyödyntää esimerkiksi eläkeneuvonnassa tai

lähetetyn työntekijän todistuksen hakemispalvelussa, kertoo Eläketurvakeskuksen kehityspäällikkö Virpi Rautiainen.

”Chattibotti on asiakasneuvontaa tekevä robotti.”

Virpi Rautiainen

JAETAAN OPPIA AVOIMESTI

Eläketurvakeskuksessa on lähestytty tekoälyä oppimalla kokeilun kautta mikä toimii ja mikä ei. Se on avannut silmiä uudennaiselle ajattelulle ja mahdollisuuksille.

Keväällä talossa kokeiltiin koneoppimisen menetelmiä työkyvyttömyyseläkkeiden ennustamiseen. Projektidea syntyi Rautiaisen ja matemaatikko **Jarno Variksen** hissikeskustelusta.

– Ideana oli kokeilla mahdollisimman monipuolisesti eri menetelmiä, ja jakaa oppi kiinnostuneille avoimesti, kertoo Varis.

Taitojen lisäksi saatiin myös tuloksia: tekoäly tunnisti neljä viidestä työkyvyttömyyseläkeläisestä rekisteritietojen perusteella jo kaksi vuotta ennen eläketapahtumaa.

– On selvää, että tekoäly tulee olemaan tulevaisuudessa merkittävässä roolissa, kun ennaltaehkäistään työkyvyttömyyttä. Se voisi olla esimerkiksi jonkinlainen lääkärin apulainen, kertoo Varis.

Variksen mukaan kokeilun menetelmille on paljon käyttöä myös talon omassa asiantuntijatyössä. Tekoälystä voi kouluttaa esimerkiksi aikaansaavan tutkimusapulaisen.

– Kone etsii väsymättä erilaisia malleja ja luokitteluja datasta. Se voi löytää yhteyksiä, joita ihminen ei ole tullut ajatelleeksi, kertoo Varis.

KESKENÄÄN KOMMUNIKOIVAT CHATTIBOTIT

Palataan vielä tekoälyä hyödyntävään eläkeneuvontaan. Ensimmäisiä virtuaaliassistentteja on jo käytössä työeläkealalla, ja niissä voi olla mukana myös tekoälyä.

Chattibotti on asiakasneuvontaa tekevä robotti. Millaista näiden bottien palvelu voisi tulevaisuudessa olla?

– Kun eri organisaatioiden chattibotit alkavat kommunikoida keskenään, ollaan jo aika pitkällä, pohtii Rautiainen.

Käytännössä esimerkiksi Eläketurvakeskuksen botti osaisi kysyä neuvoa Kelan botilta.

– Se vähentäisi asiakkaan pompoteltua luukulta toiselle, sanoo Rautiainen. ■

Onko demokratia kuolemassa?

VAIKKA TYÖLLISYYS TOIPUU kovaa vauhtia finanssikriisin aloittamasta lamasta sekä sosiaalietuusmenot laskevat ja talous näyttäisi kukkivan, kansainvälisestä poliittisesta keskustelusta voisi saada käsityksen, että maailman kirjat ovat enemmän sekaisin kuin pitkään aikaan. Yhdysvaltain presidentti **Donald Trumpin** valitsemisen jälkeen, kansainvälisessä mediassa on puhuttu toistuvasti demokratian tai liberaalin yhteiskuntajärjestyksen kuolemasta. Tälle keskustelulle tulisi suoda enemmän tilaa.

Silti toisin kuin sanoma on kuulunut, minun on vaikea uskoa, että länsimainen ihminen yhtäkkiä olisi kasvanut erilleen poliittisista juuristaan. On tietenkin totta, että sata vuotta sitten demokratia ja liberalismi olivat vasta versoamassa, ja joillekin ne olivat pelkkää teoriaa 1990-luvun vaihteeseen saakka. Silti periaatteet kuten oikeusvaltio, oikeus osallistua yhteiskunnan päätöksentekoon ja lähtökohtainen itsemääräämisoikeus ovat 2000-luvun kulttuurimme itsestäänselvyksiä, joista länsimainen nykyihminen ei hevin luopuisi.

MIKSI SIIS ÄÄNESTÄJÄT monessa maassa, jopa jotkut vapaudessa koko elämänsä kasvaneet nuoret, ovat viime vuosikymmenen aikana valinneet taantumuksellisia voimia eduskuntiin ja jopa presidentiksi? Syyttävä sormeni osoittaa järjestäytyneen yhteiskunnan instituutioita eli etablismenttia.

Usko parlamentaariseen demokratiaan, oikeuslaitokseen, terveydenhuoltoon ja sosiaaliturvaan ovat kärsineet milloin median

*Päätäjät
ovat näyttäneet
tavallisesta arjesta
irtaantuneilta.*

korruptioskandaalien ja milloin henkilökohtaisten pettymysten seurauksena.

Aina samasta nykyajan aate-listen puusta veistetyt päätäjät ovat näyttäneet tavallisesta arjesta irtaantuneilta. Turhautuminen poliitikoiden ja valtion laitosten kyvyttömyyteen luoda ihmisille tasavertaisia toimeentulon mahdollisuuksia ja turvan tunnetta on 2010-luvul-

la tuntunut keskusteluilmapiiressä kaikissa jälkiteollisissa maissa. Juuri tätä taantumukselliset voimat ovat pyrkineet populismillaan hyödyntämään. Laaja maahanmuutto vieraista kulttuureistakin on synnyttänyt kysymyksiä kansallisvaltion perustan tulevaisuudesta.

USKO KANSALLISVALTIOON jonkinlaisena yhteisenä projektina on murentunut, ja edistysajattelun on korvannut kyyninen resurssikamppailu eturyhmien välillä. Sote-uudistus Kokoomuksen klinikoilla ja Keskustan maaherroilla kuvastaa juuri tätä. Yhtä lailla SDP:n työeläke- ja veropopulismi – omien eturyhmien selustaa veroilta suojaten – on yritys päästä äänestäjien avulla pelaamaan tätä samaa peliä.

Mikä siis lääkkeeksi? Paitsi, että julkista tehtävää toteuttavien laitosten tulisi avata paremmin tavalliselle kansalaiselle omaa logiikkaansa ja tehdä haasteensa ymmärrettäviksi, voi myös aidosti olla työnsarkaa poliitikoille rohkeasti pohtia mikä julkisten laitosten tehtävä ja tavoite on – verrattuna siihen, mitä ne nyt toteuttavat.

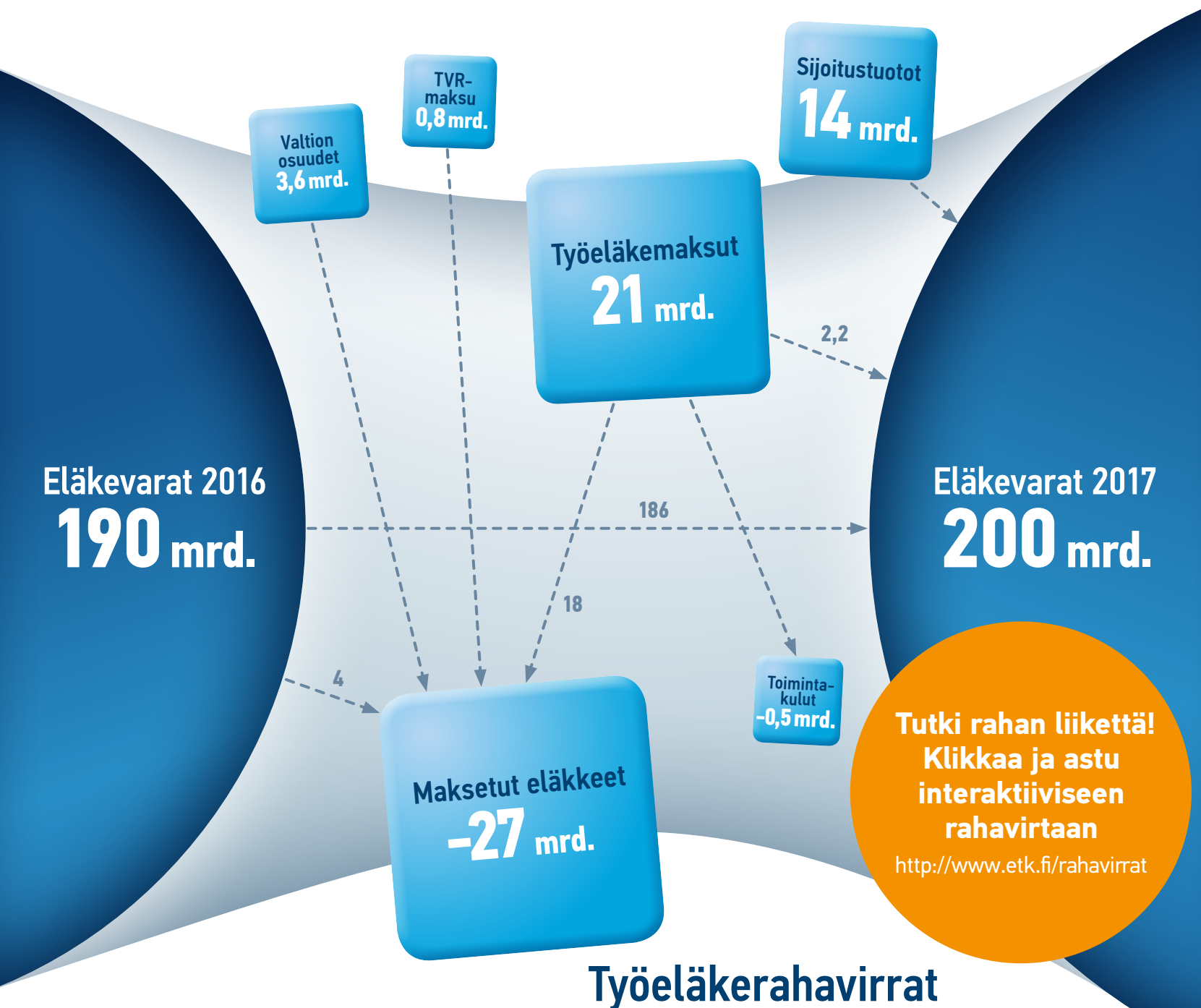
Jos emme kykene uudistamaan julkisia rakenteitamme vaan jähmetämme ne varovaisuudessamme johonkin historialliseen hetkeen, edessä on vain julkisten instituutioiden tuho tai niiden poliittinen väärinkäyttö. ■

Lilja Tamminen

Kolumnistimme on politiikkaa kommentoiva digitalisaatiotutkija ja toimii robotikkayrityksessä tuottavuuskehittäjänä.

Työeläkelaitosten tilinpäätöstiedot 2017

Sijoitustuotot kasvattivat eläkevaroja

Nettosijoitusvarat

200 MILJARDIA

Työeläkerahastojen nettosijoitusvarat olivat viime vuoden lopussa lähes 200 miljardia euroa. Rahastoja tarvitaan, sillä eläkkeitä maksetaan jo nyt enemmän kuin työeläkemaksuina kerätään varoja.

TEKSTI PETER HALONEN

Jo viidettä vuotta elämme tilanteessa, jossa koko eläkejärjestelmän tasolla eläkkeitä maksetaan enemmän kuin työeläkemaksuista saadaan kerättyä järjestelmään varoja sisään. Sijoitustuottojen lisäksi rahastoiva järjestelmä itsessään vaikuttaa rahastoihin päätyvien eläkevarojen määrään.

Eläkerahastoihin kerättiin vuonna 2017 ennakkotietojen mukaan koko eläkealalla eläkemaksuista 2,2 miljardia euroa, mutta otettiin 4,0 miljardia. Näin ollen rahastoista käytettiin nettomääräisesti eläkkeisiin 1,8 miljardia euroa.

Vuoden 2017 lopussa eläkevaroja oli 199,9 miljardia euroa eri työeläkevakuuttajien kerryttämät rahastot yhteen laskien.

Eläkerahastojen rooli kasvaa tulevaisuudessa, kun eläkevaroja ja niiden sijoitusten tuottoja tullaan käyttämään yhä enemmän eläkkeiden rahoitukseen. Rahavirtojen kääntäminen eläkeläisille väestön ikääntymisen seurauksena on ollut yksi eläkerahastoinnin tarkoitus. Lopulta rahoituksellisen kestävyys turvaa työllisyyden, palkkasumman ja rahastojen tuottojen kehitys sekä syntyvyys.

SUOMALAISTEN ELÄKEVAROJA kasvattivat laaja-alaisesti kaikki eri omaisuusluokat. Sijoitusomaisuuden viimeaikaista nousua ovat avittaneet etenkin globaalin talouskasvun kiihtyminen ja yritysten hyvä tulokunto. Positiivista virettä on tuonut myös merkittävien keskuspankkien elvyttävä rahapolitiikka.

Samaan aikaan eri taloustoimijoiden, kuten kuluttajien ja yritysten luottamusta tulevaisuuteen mittaavat indikaattorit ovat korkealla.

Riskejäkin toki löytyy, kuten protektionismin nousu, geopoliittiset jännitteet ja mahdolliset poliittiset kriisit eri mantereilla. Markkinatoimijat ovat myös pohtineet kuumeisesti, kiristävätkö keskuspankit rahapolitiikkaansa aiempaa ennakoitua nopeammin. Myös maail-

mantalouden velkaantuminen on aiheuttanut sijoittajille harmaita hiuksia.

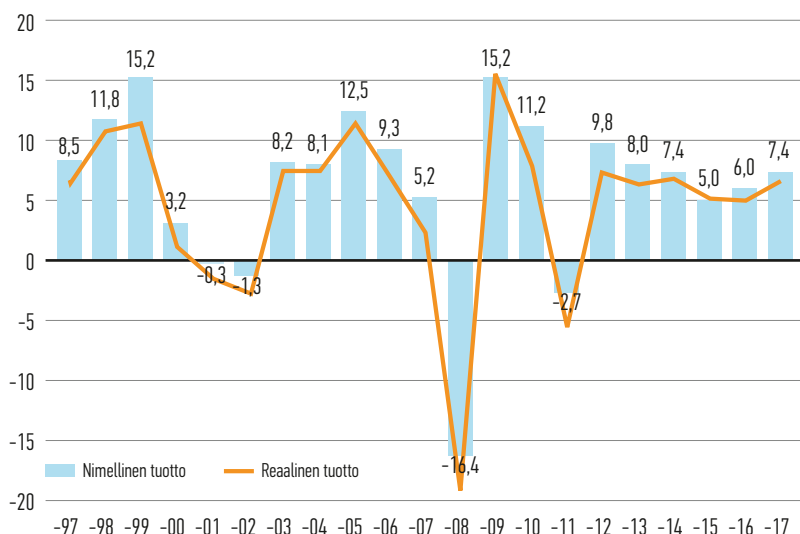
Eläkevakuuttajat ovat kuitenkin vakavaraisia, minkä johdosta ne kestävät hyvin ajoittaisia markkinaheiluntoja. Eläkevakuuttajien on jatkossakin turvauduttava sijoitustoiminnan tärkeimpään ohjenuoraan eli tuottavuuteen ja turvaavuuteen.

VAKAVARAISUUSUUDISTUS astui voimaan viime vuoden alusta yksityisalan toimijoita koskevana. Se huomioi entistä laajemmin sijoitustoimintaan liittyvät riskit. Muutokset lainsäädännössä koskivat myös osaketuottosidonnaisen osuuden painon asteittaista nostoa tuottovaatimuksessa.

Vastuuvelan tuottovaatimuksen osaketuottosidonnainen osuus kerryttää eläkelaitosten osaketuotto-

Työeläkesijoitusten nimellinen ja reaali tuotto 1997–2017 prosentteina sitoutuneesta pääomasta

TELA

Työeläkelaitosten avainlukuja vuodelta 2017

	Yhtiöt (TyEL, YEL)	Säätiöt (TyEL)	Kassat (TyEL, YEL)	MEK (MEL)	MELA (MYEL)	Keva valtio/ VER (JuEL)	Keva jäsenyhteisöt (JuEL)	Keva kirkko/ KER (JuEL)	Yhteensä
Vakuutetut (lkm)	1 812 644	19 211	26 994	7 350	62 190	133 000	515 000	18 000	2 594 389
Eläkkeensaajat (lkm) ¹⁾	1 075 057	20 784	25 805	8 302	117 384	256 000	398 000	19 000	1 920 332
Palkkasumma/työtulo (milj. €)	58 438,2	1 037,5	1 147,8	259,0	1 277,6	5 852,2	16 844,0	498,2	85 354,5

Tulot (milj. €)

Vakuutusmaksutulo ²⁾	14 050,9	256,9	259,6	56,8	179,9	1 444,2	4 963,9	194,1	21 406,3
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	8 274,9	215,1	216,7	84,9	13,8	1 220,9	3 715,4	127,1	13 868,8
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin (%)	7,4	6,7	6,7	8,1	4,3	6,6	7,7	9,0	7,4
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	8 748,5	137,8	170,5	62,8	5,9	696,6	3 715,4	84,2	13 621,7

Kulut (milj. €)

Maksetut korvaukset ^{3) 4)}	14 761,4	302,3	351,6	133,7	814,0	4 568,5	5 000,8	200,9	26 133,2
Kokonaisliikekulut ⁵⁾	397,7	5,3	6,7	4,3	17,5	17,5	51,9	3,4	504,3

Varat

Eläkevarat ⁶⁾	119 199,6	3 521,3	3 464,9	1 130,8	121,0	19 586,2	52 261,4	1 542,3	200 827,5
Sijoitusomaisuus käyvin arvoin, milj. €	117 788,8	3 520,1	3 400,3	1 128,8	297,1	19 586,2	51 870,8	1 542,3	199 134,4
Sijoitusjakauma (perusjakauma käyvin arvoin, %)									
Korkosijoitukset	35,5	43,9	33,2	13,1	48,3	42,8	42,8	34,1	38,1
Osakesijoitukset	42,8	40,9	41,0	49,1	34,1	48,3	44,6	42,6	43,9
Kiinteistösijoitukset	10,9	12,3	20,5	27,3	16,2	4,3	6,3	11,9	9,2
Muut sijoitukset	10,8	2,8	5,3	10,5	1,4	4,7	6,3	11,4	8,8

Vakavaraisuus

Vakavaraisuuspääoma yhteensä	27 579,0	1 031,7	964,2	450,4	-	-	-	-	30 025,3
Vakavaraisuusraja €	16 214,8	445,6	451,1	156,8	-	-	-	-	17 268,3
Vakavaraisuuspääoma / vakavaraisuusraja	1,7	2,3	2,1	2,9	-	-	-	-	1,7
Vakavaraisuusaste -%	130,1	141,4	138,7	166,2	-	-	-	-	130,9

1) Eläkkeensaaja voi saada eläkettä useammasta eläkelaitoksesta

2) Maksutuloon ei sisälly valtion budjetista kustannettavaa osuutta. YEL:n osalta 190,0 milj. €, MEL:n 57,5 milj. €, MYEL:n 657,8 milj. € ja JuEL valtion 2 741,1 milj. €.

3) Sisältää TVR-maksun muiden kuin Kevan (jäsenyhteisöt, valtio ja KER) osalta, joilla maksutulossa

4) Sisältää YEL:n valtion osuuden

5) Ei sisällä sijoitus-toiminnan kuluja

6) MYEL eläkevarat on vastuuelka, Keva jäsenyhteisöjen eläkevarat on eläkevastuuraasto, Keva valtion ja KER:n eläkevarat on sijoitusomaisuus.

sidonnaista lisävakautusvastuuta, joka toimii eläkejärjestelmän yhteisenä puskurirahastona osakekurssien heilahtelua varten. Painon nosto siirtää osakkeisiin liittyvää riskiä enemmän yksittäiseltä toimijalta koko järjestelmän tasolle, minkä seurauksena eläkevakuuttajat voivat lisätä salkun riskitasoa lisäämällä osakesijoitusten osuutta.

OSAKESIJOITTAMISEN osuutta on käytännössä rajoitettu siten, että eläkevakuuttajilla on mahdollista lisätä sijoittamista osaketyypisiin sijoituksiin aina 65 prosenttiin sijoitusten yhteismäärästä, mikäli eläkevakuuttajan oma vakavaraisuus sen sallii.

Vuoden 2017 lopussa osaketyyppisten sijoitusten osuus oli 53 prosenttia koko sijoitusomaisuudesta. Osuus kasvoi vuoden 2017 aikana 2,6 prosenttiyksikköä. On kuitenkin vaikea arvioida, kuinka paljon lakimuutos on lisännyt osakesijoitusten määrää ja kuinka paljon osakemäärän nousua voi selittää markkinanäkemyksen otolla. Pääosa kasvusta tuli positiivisesta arvonnoususta.

NIMELLISET JA REAALISET tuottoluvut eroavat toisistaan. Viereisen sivun kuvioista näkyy, että suurin osa sijoitus-

vuosista on ollut tuottomielessä hyviä. Väliin mahtuu toki myös muutamia heikompia hetkiä, kuten tekno-kupla, finanssikriisi ja eurokriisi.

Sijoitustuotoksi vuonna 2017 muodostui nimellisesti 7,4 ja reaalisesti matalampi eli 6,8 prosenttia.

Pitkällä aikavälillä viimeisten 21 vuoden ajalta keskimääräinen tuotto on nimellisesti ollut 6,0 ja reaalisesti 4,4 prosenttia.

Vastaavat luvut viimeiseltä viideltä vuodelta ovat 6,8 ja 6,0, mutta viimeisen kymmenen viime vuoden osalta matalampi eli 4,7 ja 3,2 prosenttia.

PITKÄN AIKAVÄLIN tuottoluvut saattavat eri vuosina erota toisistaan huomattavastikin riippuen siitä, mitä ajanjaksoa laskennassa käytetään.

Tuottolukuja tutkittaessa oleellista on, kuinka hyvin eläkevakuuttajat ovat onnistuneet sijoitustoiminnassaan pitkällä aikavälillä. Pidemmällä aikavälillä eläkevarat kasvavat viime kädessä talouskasvun ja inflaation mukana.

Jos reaalisena tuotto-olettamana pidetään 3,5 prosentin tuottoa, ovat eläkevakuuttajat saavuttaneet tämän pitkällä aikavälillä. ■

Työeläkevakuutusyhtiöiden tilinpäätöslukuja vuodelta 2017

Varma		Ilmarinen		Elo		Etera		Veritas Eläkevakuutus		Pensions-Alandia		Yhteensä	
2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾

VAKUUTETUT (lkm)

TyEL	501 320	1,5 %	503 800	0,4 %	424 461	4,1 %	112 000	8,7 %	54 960	-2,7 %	11 787	4,7 %	1 608 328	2,2 %
YEL (-vakuutuksia)	35 900	-0,3 %	63 052	2,5 %	83 978	-0,7 %	9 870	2,6 %	10 265	-1,8 %	1 251	2,0 %	204 316	0,5 %
Yhteensä	537 220	1,4 %	566 852	0,6 %	508 439	3,3 %	121 870	8,2 %	65 225	-2,6 %	13 038	4,4 %	1 812 644	2,0 %

ELÄKKEENSAAJAT (lkm)

Yhteensä	342 600	0,7 %	336 654	2,2 %	227 212	3,4 %	132 877	-1,8 %	31 206	2,8 %	4 508	2,7 %	1 075 057	1,5 %

TULOT (milj. €)

Vakuutusmaksutulo

TyEL-maksutulo	4 686,3	4,4 %	4 004,5	-0,1 %	3 087,1	6,5 %	752,2	11,5 %	460,6	3,0 %	42,1	6,7 %	13 032,7	3,8 %
YEL-maksutulo	184,3	-1,5 %	343,0	2,6 %	423,7	0,3 %	41,8	8,9 %	60,3	-2,0 %	4,1	2,9 %	1 057,2	0,9 %
Siirtymämaksut ja jälleenvakuutus	-3,1	-6,9 %	-36,8	9,2 %	0,0		0,0		0,0		0,0		-39,9	8,1 %
Vakuutusmaksutulo yhteensä	4 867,4	4,1 %	4 311,6	0,2 %	3 510,8	5,7 %	794,0	11,3 %	520,9	2,4 %	46,2	6,3 %	14 050,9	3,6 %
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	3 827,8	82,5 %	2 483,2	97,2 %	1 647,1	111,9 %	540,7	96,4 %	226,4	120,6 %	23,3	232,9 %	8 748,5	93,6 %
Yhteensä	8 695,2	28,4 %	6 794,8	22,2 %	5 157,9	25,8 %	1 334,7	35,0 %	747,3	22,2 %	69,5	37,8 %	22 799,4	26,1 %

LUOTTOTAPPIOT (milj. €)

	12,4	-38,3 %	9,8	-13,1 %	23,2	5,3 %	0,3	-94,7 %	2,9	-17,5 %	0,1	15,5 %	48,7	-21,8 %

ELÄKEMENO (milj. €)

TyEL	5 265,2	3,7 %	4 456,7	4,5 %	2 742,0	5,0 %	1 142,6	1,0 %	379,0	5,9 %	28,2	7,3 %	14 013,7	4,0 %
YEL	278,8	3,8 %	399,3	5,2 %	392,5	5,7 %	11,9	27,4 %	69,6	5,6 %	4,7	3,7 %	1 156,8	5,2 %
Yhteensä	5 544,0	3,7 %	4 856,0	4,5 %	3 134,6	5,1 %	1 154,5	1,2 %	448,6	5,9 %	32,9	6,8 %	15 170,5	4,1 %
Kustannusten jako	-296,2	13,0 %	-134,2	-159,4 %	309,6	-5,8 %	-340,6	2,1 %	41,3	-34,0 %	11,0	-7,0 %	-409,1	-21,4 %
Yhteensä	5 247,8	4,9 %	4 721,8	2,8 %	3 444,2	4,0 %	813,9	2,7 %	489,9	0,8 %	43,9	3,0 %	14 761,4	3,7 %

KOKONAISLIIKEKULUT (milj. €)

Vakuutusten hankintamenot	7,9	-2,5 %	14,4	9,8 %	20,8	4,6 %	4,9	-5,1 %	3,0	-22,8 %	0,2	-19,2 %	51,1	1,7 %
Vakuutusten hoitokulut	32,3	-16,8 %	41,2	-2,9 %	38,4	-0,8 %	11,0	0,3 %	5,9	10,9 %	0,1	-8,0 %	129,0	-5,4 %
Lakisääteiset maksut	11,4	3,6 %	10,3	0,0 %	8,0	3,9 %	1,8	3,5 %	1,2	1,3 %	0,1	-2,8 %	32,9	2,4 %
Muut hallintokulut	18,1	-8,6 %	18,2	10,8 %	11,6	7,2 %	6,1	13,9 %	3,7	-7,9 %	0,9	4,8 %	58,7	2,3 %
Liikekulut yhteensä	69,6	-10,4 %	84,2	2,2 %	78,8	2,2 %	23,8	2,6 %	13,7	-4,1 %	1,4	0,4 %	271,5	-1,6 %
Korvaustoiminnan hoitokulut	31,2	-8,0 %	35,0	-1,5 %	27,9	6,5 %	12,3	24,7 %	5,3	5,6 %	0,2	-27,3 %	111,9	1,0 %
Työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokulut	5,9	3,5 %	5,0	5,1 %	2,1	-19,0 %	0,8	12,8 %	0,5	-10,2 %	0,0	0,0 %	14,3	-0,2 %
Sijoitustoiminnan hoitokulut	22,6	9,7 %	26,2	6,8 %	25,8	7,3 %	12,4	22,8 %	7,5	11,9 %	0,9	10,6 %	95,3	9,9 %
Muut kulut	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %
Kokonaisliikekulut yhteensä	129,3	-6,2 %	150,3	2,1 %	134,6	3,6 %	49,3	12,4 %	27,1	1,6 %	2,5	0,5 %	493,0	1,0 %

Kokonaisliikekulut % vakuutusmaksutulosta	2,7	-0,3	3,5	0,1	3,8	-0,1	6,2	0,1	5,2	0,0	5,4	-0,3	3,5	-0,1
Liikekulut % hoitokustannustulosta ¹⁾	67,0	-5,0	81,1	6,2	81,0	4,3	84,9	10,3	96,3	4,6	88,0	-3,2	77,8	2,5

KOKONAISLIIKEKULUJEN JAKAUMA (%)

Vakuutusten hankintamenot	6,1	0,2	9,6	0,7	15,4	0,2	9,9	-1,8	10,9	-3,4	8,0	-2,0	10,4	0,1
Vakuutusten hoitokulut	25,0	-3,2	27,4	-1,4	28,5	-1,3	22,4	-2,7	21,8	1,8	5,8	-0,5	26,2	-1,8
Lakisääteiset maksut	8,8	0,8	6,9	-0,1	5,9	0,0	3,7	-0,3	4,4	0,0	4,0	-0,1	6,7	0,1
Muut hallintokulut	14,0	-0,4	12,1	0,9	8,6	0,3	12,4	0,2	13,6	-1,4	36,2	1,5	11,9	0,1
Liikekulut yhteensä	53,8	-2,5	56,0	0,1	58,6	-0,8	48,4	-4,6	50,7	-3,0	55,1	0,0	55,1	-1,5
Korvaustoiminnan hoitokulut	24,1	-0,5	23,3	-0,9	20,7	0,6	24,9	2,5	19,6	0,7	8,2	-3,2	22,7	0,0
Työkyvyn ylläpitotoiminnan hoitokulut	4,6	0,4	3,3	0,1	1,6	-0,4	1,5	0,0	2,0	-0,3	0,5	-0,1	2,9	0,0
Sijoitustoiminnan hoitokulut	17,5	2,5	17,4	0,8	19,2	0,7	25,2	2,1	27,7	2,6	36,2	3,3	19,3	1,6
Muut kulut	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kokonaisliikekulut yhteensä	100		100		100		100		100		100		100	

VASTUUVELKA (milj. €)

	36 696,2	9,5 %	33 390,9	6,1 %	20 134,5	8,7 %	5 845,6	8,9 %	2 730,1	9,5 %	292,6	8,9 %	99 089,8	8,2 %

Lukujen desimaalien pyöristyksistä johtuen kaikki luvut eivät välttämättä summaudu tasan.

1) Ilman sijoitustoiminnan & työkyvyn ylläpitotoiminnan liikekuluja & lakisääteisiä maksuja.

Varma		Ilmarinen		Elo		Etera		Veritas Eläkevakuutus		Pensions-Alandia		Yhteensä	
2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾	2017	muutos, % ³⁾

SIJOITUSJAKAUMA (perusjakauma käyvin arvoin, milj. €)

Korkosijoitukset	13 480,7	-1,6 %	15 158,4	-3,6 %	8 834,2	5,8 %	2 875,0	7,0 %	1 313,0	0,9 %	144,2	9,4 %	41 805,5	-0,2 %
Osakesijoitukset	20 426,6	11,4 %	17 755,9	15,9 %	9 142,8	23,0 %	1 812,0	5,5 %	1 188,9	26,2 %	101,7	-11,1 %	50 427,9	15,0 %
Kiinteistösijoitukset	3 602,0	-1,1 %	4 682,9	11,5 %	2 811,8	-1,5 %	1 267,0	10,7 %	384,5	1,9 %	44,5	18,0 %	12 792,7	4,4 %
Muut sijoitukset	7 900,0	10,0 %	1 757,9	-10,9 %	2 263,9	-20,9 %	516,0	-3,6 %	288,8	-6,1 %	36,0	99,1 %	12 762,6	-0,9 %
Yhteensä	45 409,4	6,0 %	39 355,1	5,8 %	23 052,8	7,2 %	6 470,0	6,3 %	3 175,2	8,4 %	326,3	8,0 %	117 788,8	6,2 %

SIJOITUSJAKAUMA (perusjakauma käyvin arvoin, %)

Korkosijoitukset	29,7	-2,3	38,5	-3,7	38,3	-0,5	44,4	0,3	41,4	-3,1	45,2	1,5	35,5	-2,3
Osakesijoitukset	45,0	2,2	45,1	3,9	39,7	5,1	28,0	-0,2	37,4	5,3	35,7	-2,2	42,8	3,3
Kiinteistösijoitukset	7,9	-0,6	11,9	0,6	12,2	-1,1	19,6	0,8	12,1	-0,8	12,9	0,5	10,9	-0,2
Muut sijoitukset	17,4	0,6	4,5	-0,8	9,8	-3,5	8,0	-0,8	9,1	-1,4	6,2	0,2	10,8	-0,8
Yhteensä	100		100		100		100		100		100		100	

SIJOITUSTOIMINNAN NETTOTUOTTO KÄYVIN ARVAIN (%)

Tuotto sitoutuneelle pääomalle	7,8	3,1	7,2	2,4	7,4	1,8	6,0	-0,6	8,0	1,4	8,2	3,6	7,4	2,4

TILIKAUDEN TULOS (milj. €)

Vakuutusliikkeen tulos	33,8	189,4 %	13,3	137,5 %	-13,3	72,1 %	17,2	-9,0 %	3,5	105,9 %	0,3	-50,0 %	54,8	154,8 %
Sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	1 453,2	229,2 %	1 038,8	153,1 %	592,7	69,7 %	63,6	-53,2 %	103,2	36,5 %	12,3	296,8 %	3 263,8	130,5 %
Hoitokustannustulos	44,7	14,6 %	25,4	-29,6 %	23,3	-19,9 %	6,1	-42,7 %	0,7	-56,3 %	0,2	100,0 %	100,4	-13,9 %
Muu tulos	-7,9	-155,2 %	0,9	115,3 %	5,8	81,3 %	1,9	18,8 %	0,4	0,0 %	0,1	0,0 %	1,2	-90,9 %
Kokonaistulos	1 523,8	233,5 %	1 078,4	166,1 %	608,5	82,3 %	88,8	-46,8 %	107,9	36,6 %	12,8	228,2 %	3 420,2	136,6 %

% TyEL-vakuutusmaksutulosta	32,5	22,3	26,9	16,8	19,7	8,2	11,8	-12,9	23,4	5,8	30,4	20,5	26,2	14,7
% vastuuvelasta	4,2	2,8	3,2	1,9	3,0	1,2	1,5	-1,6	4,0	0,8	4,4	2,9	3,5	1,9

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	3 342,7	71,2 %	2 693,4	54,5 %	1 607,6	40,1 %	369,8	-3,2 %	236,7	28,5 %	24,7	85,7 %	8 274,9	52,6 %
Vastuuvelan tuottovaatimus	-1 889,5	-25,0 %	-1 654,6	-24,2 %	-1 014,9	-27,2 %	306,1	224,4 %	-133,5	-22,9 %	-12,5	-22,5 %	-4 398,9	-9,8 %
Yhteensä eli sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin	1 453,2	229,2 %	1 038,8	153,0 %	592,7	69,7 %	675,9	397,3 %	103,2	36,5 %	12,2	293,5 %	3 876,0	173,7 %

SIIRTO ASIAKASHYVITYKSIIN²⁾

Siirto asiakashyvityksiin (milj. €)	161,0	33,1 %	120,0	17,6 %	72,1	23,7 %	15,5	24,9 %	8,6	21,1 %	3,2	190,9 %	380,4	26,0 %
% TyEL-palkkasummasta	0,8	0,2	0,7	0,1	0,6	0,1	0,5	0,1	0,5	0,1	0,9	0,6	0,7	0,1
% TyEL-vakuutusmaksutulosta	3,4	0,7	3,0	0,5	2,3	0,3	2,1	0,2	1,9	0,3	7,6	4,8	2,9	0,5

VAKAVARAISUUSPÄÄOMA (milj. €)

Oma pääoma (ehdotetun voitonjaon vähentämisen jälkeen)	124,2	4,5 %	109,0	4,9 %	101,3	0,0 %	59,0	4,6 %	16,1	-4,5 %	1,2	3,8 %	410,9	3,1 %
Tilinpäätössiirtojen kertymä	-0,6	14,3 %	5,4	5,8 %	0,8	7,0 %	0,5	-37,5 %	1,7	-4,9 %	0,0		7,8	0,8 %
Omaisuuksien käypien arvojen ja taseen kirjanpitoarvojen välinen arvostusero	9 148,1	-5,0 %	6 185,6	3,7 %	3 265,4	-1,0 %	728,6	-18,9 %	501,0	2,1 %	39,8	3,4 %	19 868,5	-2,2 %
Osittamaton lisävakuutusvastuu	2 264,5	491,6 %	3 159,7	107,5 %	1 468,8	169,4 %	28,7	109,7 %	263,2	412,3 %	59,3	54,3 %	7 244,3	464,9 %
Tasotusmäärä	0,0	-100,0 %	0,0	-100,0 %	0,0	-100,0 %	139,7	-34,5 %	0,0	-100,0 %	0,0	-100,0 %	139,7	-94,8 %
Taseen ulkopuoliset sitoumukset	-1,2	0,0 %	0,0	100,0 %	0,0	0,0 %	-3,9	2,5 %	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	-5,1	80,5 %
Muut	-0,7	30,0 %	-39,0	5,7 %	-20,9	23,8 %	-22,9	-2,7 %	-3,5	1,9 %	0,0	0,0 %	-87,0	9,0 %
Vakavaraisuuspääoma yhteensä	11 534,4	13,1 %	9 420,7	11,4 %	4 815,5	12,8 %	929,6	9,9 %	778,5	14,2 %	100,3	11,9 %	27 579,0	12,4 %
Vakavaraisuusraja ⁴⁾	6 820,0	25,0 %	5 373,0	27,1 %	3 040,2	28,4 %	597,6	-1,2 %	347,0	32,6 %	37,0	26,7 %	16 214,8	25,2 %
Vakavaraisuuspääoma / vakavaraisuusraja ⁴⁾	1,7	-10,5 %	1,8	-12,5 %	1,6	-11,1 %	1,6	14,3 %	2,2	-15,4 %	2,7	-12,9 %	1,7	-0,2
Vakavaraisuusaste ⁴⁾	133,5	2,6	131,2	2,0	125,9	1,6	116,4	0,9	131,6	2,1	143,0	2,0	130,1	2,1
Eläkevarat	45 947,7	6,5 %	39 633,6	5,9 %	23 443,9	7,4 %	6 599,0	4,9 %	3 241,9	8,6 %	333,5	8,6 %	119 199,6	6,5 %

HENKILÖSTÖ (keskimäärin)	524	-3,0 %	543	0,9 %	462	2,4 %	237	2,6 %	152	2,0 %	2	0,0 %	1 920	0,5 %

2) Pensions-Alandian asiakashyvityssiirtoon sisältyy muista poiketen myös siirtoa vakuutusliikkeestä (VA2).

3) Muutos % -sarakeessa muutos on ilmoitettu prosentteina, mikäli 2016-sarakeessa luku on ilmaistu euroina. Mikäli 2016-sarakeessa on esitetty prosenttilukuja, on muutos % -sarakeessa esitetty muutos prosenttiyksikköinä.

4) Lainsäädäntö muuttunut vuoden 2017 alusta. Vuoden 2016 vakavaraisuusaste ilmaistu uutta lainsäädäntöä vastaavasti.

Suomalainen eläkejärjestelmä tarjoaa monimuotoista turvaa vakuutetuille. Eläkemenoilla mitaten turvan määrä tulee kasvamaan lähivuosina nopeasti, koska väestö on vanhentumaan päin.

Eläkejärjestelmän kestävyys perustuu RISKIEN HALLINTAAN

TEKSTI MAURI KOTAMÄKI

Väestöennusteen mukaan yli 65-vuotiaan väestönosan määrä tulee kasvamaan keskimäärin 25 000 henkilöllä joka vuosi seuraavat kymmenen vuotta. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan työikäinen väestö ei juurikaan kasva, jonka seurauksena vanhushuoltosuhte heikkenee.

Toisin sanoen tulevaisuudessa tulee olemaan enemmän vanhusväestöä suhteessa työstä veroja ja maksuja maksavaan, työikäiseen väestönsosaan.

Osin väestön vanheneminen on seurausta elinajan pidentymisestä ja se onkin hieno, tavoittelemisen arvoisen asia. Vastasyntyneen tyttölapsen elinajanodote 1800-luvun alussa oli himpun verran yli 30 vuotta, 1900-luvun alussa noin 48 vuotta, mutta vuonna 2016 jo yli 84 vuotta.

Pidentynyt elinikä on merkki paremmasta terveyden-tilasta ja teknologiasta sekä korkeammasta tulotasosta – kaiken kaikkiaan siis korkeammasta hyvinvoinnista.

HUOLTOSUHTEN heikkeneminen johtaa keskusteluun eläkkeiden rahoituksesta. Pienempi maksajien ja suurempi saajien joukko luo painetta eläkemaksun korotuksille. Suurennuslasi kohdistuu eläkkeiden rahoitukseen.

Suomen eläkejärjestelmä on osittain rahastoiva. Yksityisaloilla se tarkoittaa, että vuonna 2018 keskimäärin 24,4 prosentin eläkemaksusta 3,5 prosenttiyksikköä ra-

hastoidaan vanhuuseläkkeiden varalle. Tämä rahastoitunut rahamäärä kasvaa korkoa ja korkoa korolle vuosi toisensa jälkeen, kunnes henkilö jää eläkkeelle.

Sen jälkeen rahastoitua pääomaa ja yksilölle kohdistettua eläkevastuuta aletaan purkaa. Julkisaloilla ei synny vastaavaa yksilökohtaista vastuuta, ja siten teknisesti ottaen julkisaloiden rahastot ovat ennemminkin puskurirahastoja.

ELÄKERAHASTOINTI on pitemmän päälle kannattavaa niin kauan, kun rahastojen tuotto on tarpeeksi korkea. Tarkalleen ottaen rahastojen tuoton pitää ylittää palkkasumman kasvu. Tätä *Aaronin säännöksi* ristittyä tulosta on syytä kunnioittaa tavoittelemalla sopivan korkeaa tuottoa ja siis sijoittamalla tuottavasti ja turvavasti.

Viimeisen 20 vuoden aikana tavoite on enemmän kuin täyttynyt; eläkerahastojen reaalin tuotto on ollut keskimäärin 4,3 prosenttia palkkasumman kasvun ollessa vähän yli kaksi prosenttia.

Se osa eläkemenosta, mitä ei kateta eläkerahastoja purkamalla, maksetaan suoraan työeläkemaksusta; käytännössä kyse on suorasta tulonsiirrosta palkansaajilta eläkeläisille. Juurikin tämä osa eläkemaksua on korotuspaineen alla väestön vanhenemisen takia.

Suurelta osin väestön vanhenemisestä johtuvaa menopaineen kasvua on mahdollista konkretisoida viimei-

sen vuosikymmenen aikana tapahtuneella käänteellä. Vuonna 2009 yksityisalojen menot toimintakulut huomioiden ylittivät maksutulot. Sama muutos tapahtui kuntien eläkejärjestelmän kohdalla viime vuonna. Asia ei kuitenkaan ole tullut yllätyksenä; väestön vanhenemisesta johtuvat menopaineet on tiedostettu jo pitkän aikaa.

Menojen kasvusta huolimatta eläkejärjestelmä on vielä suurin piirtein rahoituksellisesti kestäväällä tolalla. Tämä on pitkälti eläkerahastojen ansiota; rahastoja purkamalla ja rahastojen tuottoja käyttämällä välttymme mittaluokkaa suuremmilta eläkemaksun korotuksilta ja eläkejärjestelmän rahoituksellinen tasapaino on turvattu.

ELÄKEJÄRJESTELMÄN tulevaisuuteen liittyvät laskelmat nojaavat kuitenkin oletuksille, joihin liittyy epävarmuutta. Yksi sellainen on oletus työllisyysasteesta, jonka oletetaan saavuttavan keskimäärin vähän yli 72 prosentin tason pitkällä aikavälillä.

Työllisyyden kehityksessä olisi siis vielä tehtävää, jotta rahoituksellinen tasapaino pystyttäisiin paremmin takaamaan. Toistaiseksi näyttää siltä, että 72 prosentin työllisyysaste pystytään saavuttamaan suhdannekierron huipulla, vaikka sen pitäisi olla pitkän aikavälin keskiarvo. Työllisyyttä olisi siis eläkkeiden rahoituksenkin näkökulmasta syytä pystyä parantamaan entisestään.

Viime aikoina huolestunein äänenpainoin on seurattu syntyvyyden kehitystä. Syntyvyys on alentunut joka vuosi tällä vuosikymmenellä: eikä tässä vaiheessa ole selvää kuinka pysyvästä muutoksesta on kyse. Syntyvyyden pysyvä aleneminen luo pitkällä aikavälillä eläkemaksun nousupainetta.

Eläkevaroja on kerätty tasan yhtä käyttötarkoitusta, eläkkeiden maksua varten. Tähän päivään mennessä eläkevastuita eli kartutettuja eläkkeitä on kertynyt noin 650 miljardin euron edestä, josta 200 miljardia euroa on rahastoitu. Rahoitusaste on vähän alta kolmannes.

On syytä olla tyytyväinen menneinä vuosina kerätyistä eläkevaroista. Tulevaisuuskin näyttää kohtalaisalta, vaikka epävarmuustekijöitä on. Olennaista on, että otamme eläkkeiden rahoitukseen liittyvät riskit toissaan jo ennen kuin tilanne on päällämme.

Vakava suhtautuminen riskeihin luo uskoa eläkejärjestelmäämme myös tulevaisuudessa. ■

Sanasto

ARVOSTUSERO Sijoitusten käyvän arvon ja kirjanpitoarvon erotus.

ELÄKEVARAT Vakavaraisuuslaskennassa käytettävät eläkevarat.

JAKOJÄRJESTELMÄ Eläkejärjestelmä, jossa eläkkeet rahoitetaan kunkin vuoden työeläkemaksuilla.

NIMELLINEN TUOTTO Työeläkevaroilta saatu vuotuinen tuotto prosentti, jossa on mukana myös kuluttajahintojen muutokset.

OSITTAIN RAHASTOIVA JÄRJESTELMÄ Eläkejärjestelmä, jossa eläkkeet rahoitetaan käyttämällä niihin sekä työeläkemaksuja että aiemmin kerättyjä rahastoja.

OSAKETUOTTOSIDONNAISEN LISÄVAKUUTUSVASTUUN Osaketuottosidonnaisen lisävakuumaksuavastuun avulla työeläkejärjestelmä kantaa osan osakeheilahteluista aiheutuvasta riskistä

yleisesti. Osaketuottosidonnaisen lisävakuumaksuavastuun määrä riippuu miten eläkelaitosten osaketuotot keskimäärin toteutuvat.

OSITTAMATON LISÄVAKUUTUSVASTUUN Osittamatonta lisävakuumaksuavastuuta on vastuuvelan osa, jonka tarkoituksena on puskuroida sijoitustoiminnan heilahteluja. Vakavaraisuustarkastelussa se luetaan osaksi vakavaraisuuspääomaa.

RAHASTOITU OSUUS Se osa TyEL- tai MEL-eläkkeestä, joka kustannetaan rahastoivalla järjestelmällä. Rahastoitu osa on työsuhteen vakuutaneen eläkevakuuttajan vastuulla. Rahastoitua osaa on vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeissä.

REAALITUOTTO Reaalituotto on työeläkevaroilta saatu kuluttajahintojen kehityksen ylittävä vuotuinen tuotto prosentti.

VAKAVARAISUUSPÄÄOMA Vakavaraisuuspääoma muodostuu pääosin omasta pääomasta, sijoitusten arvostuseroista ja lisävakuumaksuavastuusta/osittamatommasta lisävakuumaksuavastuusta.

Puskuria käytetään sekä sijoitusriskeihin että vakuumaksuavastuun varautumiseen.

VAKAVARAISUUSASTE Vakavaraisuusaste lasketaan eläkevarojen suhteena vastuuvelkaan, johon ei lueta osittamatonta lisävakuumaksuavastuuta. Vakavaraisuusaste kertoo, kuinka paljon eläkevakuuttajan omaisuus ylittää vastuuvelan.

VAKAVARAISUUSRAJA Vakavaraisuusraja on mitoitettu siten, että vakavaraisuuspääomaa on suurella todennäköisyydellä vielä jäljellä vuoden kuluttua ottaen huomioon vakuutusliikkeen riskit sekä sijoitusten jakautuminen eri omaisuuslajeihin.

VASTUUVELKA Vastuuvelka on tilinpäätökseen kirjattu arvio eläkelaitoksille tulevaisuudessa aiheutuvista eläkemennoista siltä osin kuin ne on rahastoitu, mukaan lukien osittamatonta lisävakuumaksuavastuuta.

Toimiala vuosikymmenissä

VOIMAKKAASTI KESKITTYNYT

Lakisääteisessä työeläkejärjestelmässä toimi vuonna 2017 yhteensä 31 vakuuttajaa. Isojen toimijoiden rooli on merkittävästi kasvanut.

TEKSTI JAAKKO AHO

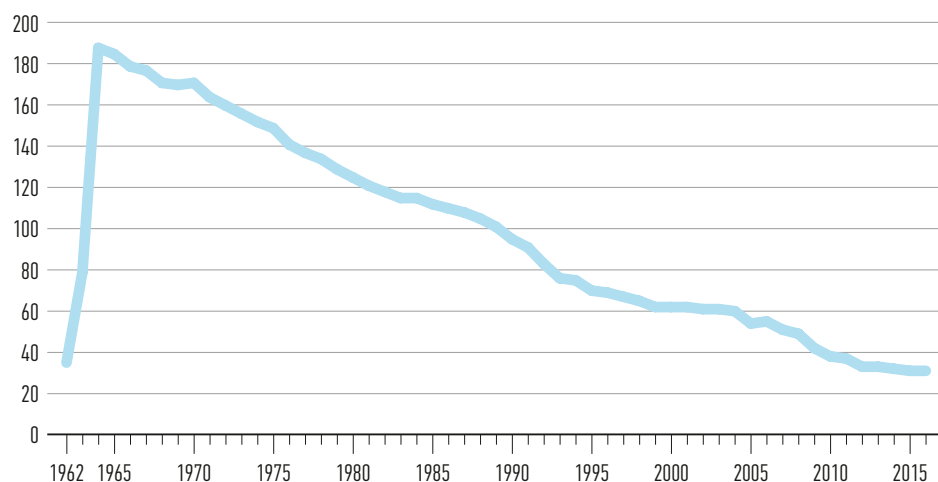
Vakuutusmaksutulosta valtaosa eli noin 65 prosenttia meni kuuteen työeläkeyhtiöön ja vajaa kolmannes, 31 prosenttia julkisen puolen eläkejärjestelmiin. Loppuosa ohjautuu pienemmille toimijoille: kaksi prosenttia eläkesäätiöihin (13) ja eläkekassoihin (6) sekä yksi prosentti viiteen erityislaitokseen.

Työeläkejärjestelmän toimeenpano jakautuu siis usealla toimijalle. Näin työeläkejärjestelmän riskejä on hajautettu, toimeenpanoon tulee kilpailua, ja työnantajille annetaan valinnanmahdollisuus eläketurvan hoitamisesta erilaisten toimijoiden välillä.

Yksityisen puolen työeläkeyhtiöt kilpailevat keskenään yhdessä eläkesäätiöiden ja -kassojen kanssa. Joidenkin erityisalojen ja julkisen puolen vakuuttaminen on lailla osoitettu tietyille toimijoille.

HAJAUTETUN työeläkejärjestelmä kehitys on sen syntyaioiltaan asti ollut kohti pienempää eläkelaitosten lukumäärää. Vuonna 1964 järjestelmässä oli 188 vakuuttajaa. Keskittyminen näkyy erityisesti eläkesää-

Työeläkelaitosten lukumäärä

tiöissä, joita oli vuonna 1964 yhteensä 161.

Viimeisin merkittävin vähennys eläkesäätiöiden lukumäärässä tapahtui finanssikriisin jälkeen vuonna 2009. Tuolloin kuuden eläkesäätiön vakuutuskanta siirtyi työeläkeyhtiöihin.

YKSITYISEN PUOLEN lait yhdistettiin työntekijän eläkelaitoksi (TyEL) kymmenisen vuotta sitten, vuonna 2007. Tuolloin lyhyiden työsuhteiden vakuuttajasta Eterasta tuli kilpaileva työeläkeyhtiö. Vuonna 2007 työeläkevakuuttajia oli kaikkiaan 51.

Myös työeläkeyhtiöissä on tapahtunut keskittymistä. Vuonna 2014 työeläkeyhtiöt Tapiola ja Fennia yhdistyivät Eloksi. Vuoden 2018 alusta työeläkeyhtiöt Ilmarinen ja Etera yhdistyivät. Lisäksi työeläke-

yhtiöt Veritas ja Alandia ovat ilmoittaneet yhdistyvänsä vuonna 2019.

Yhdistymisiä perustellaan muun muassa hallintokustannusten säästöillä.

JULKISEN PUOLEN toimeenpanossa on myös tapahtunut keskittymistä. Valtiolle, kunnille, evankelis-luterilaisella kirkolla ja Kelan toimihenkilöillä on jokaisella omat erilliset eläkejärjestelmänsä. Mutta vakuutusten hoitaminen niiden osalta on 2010-luvulla keskitetty Kevalle.

Työeläkejärjestelmässä tapahtuva keskittyminen ei ole poikkeuksellista. Vastavaa on tapahtunut finanssialalla muutoinkin. Esimerkiksi pankkitoiminta on keskittynyt viimeisten vuosikymmenien aikana melkoisesti. ■

Liitteen asiantuntijat

JAAKKO AHO
Aktuaaripääällikkö,
ETK

PETER HALONEN
Analyttikko, TELA

MAURI KOTAMÄKI
Ekonomisti, TELA

EEVA PUUPERÄ
Kustannustenjaon
asiantuntija, ETK

MAIJA SCHRALL
Tilastosuunnittelija,
TELA

TOIMITUS: Anne Iivonen, Eläketurvakeskus
ULKOASU: Markku Laitinen, Aste Helsinki Oy
VALOKUVAT: Eläkelaitokset ja kuvatoimistot
JULKAISIJAT: Eläketurvakeskus ja Työeläkevakuuttajat TELA

Tilinpäätösliite ilmestyy 4.6.2018 Työeläke-lehdessä sekä printtinä että digilehtenä Työeläkelehti.fi.

Liite saatavilla myös pdf-tallenteena Etk.fi ja TELA.fi verkkopalveluissa.

Eläketurvakeskus on järjestänyt kahtena viime vuonna kansainvälisiä konferensseja. Tämän-keväisessä seminaarissa eläke-erot olivat tarkastelussa. Kuvassa seminaarin pääpuhujaa Francesca Bettio (oik.) tutkimusosaston päällikkö Susan Kuivalainen, johtaja Mikko Kautto ja erikoistutkija Kati Kuitto.

Kansainvälinen tutkijakonferenssi tunnisti **NAISTEN TYÖURIEN RISKIT**

Avaimet tasa-arvoisempaan eläketurvaan löytyvät työurista, palkkatasosta ja perhepolitiikasta. Sukupuolten eläke-erot olivat teemana Eläketurvakeskuksessa järjestetyssä tutkijakonferenssissa.

TEKSTI ANNE IIVONEN PETER LINDSTRÖM | KUVAT KAROLIINA PAATOS

Konferenssin pääpuhujaa, taloustieteen professori **Francesca Bettio** Sienan yliopistosta arvioi, että naisten eläkkeitä voi parantaa työllisyysasteen nousu ja pidemmät työurat.

– Työvuosien määrällä mitattuna naisilla on EU-maissa edelleen lyhyemmät työurat kuin miehillä. Mutta naisten työvuosien määrä kasvaa miehiä nopeammin, Bettio sanoi.

Naisten eläkkeet ovat Euroopassa lähes 40 prosenttia pienemmät kuin miesten. Bettio ei kuitenkaan usko, että miesten ja naisten eläkkeiden epä-

tasa-arvo korjaantuu nopeasti. Kehitys voi kääntyä huonommaksi.

– Naiset tekevät enemmän osa-aikatyötä kuin miehet. Jos osa-aikatyö yleistyy, naisten yhteenlaskettu palkkasumma ei kiri miesten ansioita kiinni.

MANNHEIMIN yliopiston professori **Katja Möhring** muistutti alustuksessaan, että lasten saaminen heikentää yhä naisten eläkkeitä.

– Useissa maissa lapsia saaneilla naisilla on heikkomat eläkkeet kuin lapsettomilla naisilla, hän kertoi.

Äitien heikommat eläkkeet johtuvat pääasiassa lapsettomia naisia heikommasta palkkatasosta. Möhringin mukaan monissa länsimaissa lapsia hankkineiden naisten palkkatasossa on havaittavissa eräänlainen ”äitiyssakko”.

PAREMPAA PERHEPOLITIikkaa peräänkuulutti apulaisprofessori **Rense Nieuwenhuis** Tukholman yliopistosta. Jos naiset saisivat nykyistä suuremman osan kotitalouden tuloista, tasa-arvo paranisi Nieuwenhuisin mukaan selvästi.

– Kun perhepolitiikassa huomioidaan perheiden molemmat aikuiset, naisten työllisyydessä, palkkakehityksessä ja eläkkeissä otetaan askelia eteenpäin, Nieuwenhuis kommentoi.

Naisten palkkataso jää jälkeen myös Suomessa. Erikoistutkija **Kati Kuitto** Eläketurvakeskuksesta esitteli konferenssissa alustavia tutkimustuloksia naisten työurien riskeistä. Kuiton mukaan 36 vuoden ikään mennessä suomalaisille naisille on kertynyt työtunneilla mitattuna keskimäärin lähes yhtä paljon työuraa kuin miehille.

Keskimääräinen ansiokertymä on kuitenkin vain 70 prosenttia miesten ansiokertymästä.

– Alustavien tutkimustulosten perusteella näyttää siltä, että nykyiset perhevapaat heikentävät merkittävästi naisten tuloja sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä. Tämä näkyy myös naisten eläkkeissä, Kuitto arvioi.

Panelisteista Väestöliiton johtaja **Anna Rotkirch** osoitti vakavan huolensa syntyvyyden huonoon kehitykseen.

– Syntyvyys on laskenut aivan viime aikoina dramaattisesti. Luvut ovat todella hätkäyttäviä. Mihin me olemme menossa, jos ei synny lapsia tulevien eläkkeiden maksajiksi, Rotkirch pohti.

Tutkimustiedon suurkuluttajaksi tunnustautuva Varman ekonomisti Katja Bjerstedt seuraa tiiviisti verkkopalveluja, mutta kysyy tietoja myös suoraan tutkijoilta ja asiantuntijoilta.

STM:n Inka Hassinen tuntee suomalaisen työeläketurvan, ja häntä kiinnosti kansainvälisten tutkijoiden alustukset.

SEMINAARITAUOILLA nousi yhteisissä porinoissa esiin useita ratkaisuehdotuksia. Kansainväliset vertailut kiinnostavat eläketurvan parissa työskenteleviä. Perhevapaat ja niiden jakautumisen perheenhuoltajien kesken on Suomessakin noussut puheenaiheeksi.

Mutta päätöksiin asti ei ole päästy, kuten työeläkeyhtiö Varman ekonomisti **Katja Bjerstedt** mainitsi. Hän näkee ikääntyvän väestönosan kasvun ja hoivatarpeen kiinnostavana osana väestöpolitiikkaa.

– Tiedämme, että vanhempiemme ikäisten hoivan tarve kasvaa tulevaisuudessa. Samaan aikaan on huoli työllisyysasteen nostamisesta ja perhevapaiden suh-

Francesca Bettio ja Rense Nieuwenhuis ja sekä saman rivin oikeassa päässä Katja Möhring aplo-deeraavat laaduk-kaille esityksille.

Työeläkeyhtiö Elon yhteiskuntasuhdejohtaja Katja Veirto kertoi saavansa tapaamisista ajatuksellista varmuutta työhönsä.

Täällä kohtaan alan huiput, joten ammatillisessa mielessä näitä tilaisuuksia ei kannata jättää väliin, totesi Tampereen yliopiston Aart-Jan Riekhoffin juttukumppaninaan ekonomisti Risto Vaitinen Eläketurvakeskuksesta.

Konferenssin juontanut Susan Kuivalainen ja Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja Jukka Rantala jatkoivat keskustelua paneelin jälkeen. Kuvassa keskellä Anna Rotkirch, yksi paneelisteista.

teesta siihen. Näitä kaikkia teemoja sivuttiin kiinnostavasti konferenssissa.

Bjerstedt jatkoi, että on hyödyllistä kuulla perustelut ja pohdinnat tutkimuksen tehneeltä tutkijalta itseltään.

– Arvostan todella paljon tällaista käyttäjälähtöistä palvelua.

INKA HASSINEN, sosiaali- ja terveysministeriön neuvoteleva virkamies, on tuttu näky Eläketurvakeskuksen tutkimusseminaareissa. Perhevapaiden vaikutuksesta eläkkeeseen hän toivoo keskustelun jatkuvan.

– Jos saisin jotain päättää, niin eläkekattuman parantamista lapsenhoidon ajalta sopisi kehittää, Hassinen sanoi.

Aart-Jan Riekhoff, erikoistutkija Tampereen yliopistolta sanoi tulleen konferenssiin kuin kotiinsa. Hän aloittaa työt elokuussa Eläketurvakeskuksen tutkimusosastolla. Riekhoffin mukaan tärkeimmät tämän ajan ilmiöt liittyvät eriarvoisuuteen.

– Yhteiskunnassa ratkaistaviin kysymyksiin kuuluu, miten me voimme luoda politiikkaa, joka voisi vähentää eriarvoistumiskehitystä, Riekhoff sanoi.

Katja Veirto tuli seminaariin päivän loppuvaiheessa, mutta siitä huolimatta hän sai lisävalaisua ja ahaa-elämyksiä perhevapaiden ja naisten työmarkkina-aseman vaikutuksista eläketurvaan. Kahvitauolla juttu jatkui herättelevien puheenvuorojen innoittamana.

– Tutkijat löytävät näkökulmia, joita ei ole tullut ajatelleeksi, hän totesi. ■

Lähes sata eläketurvan tutkijaa ja asiantuntijaa Suomesta ja ulkomailta kokoontui 18. toukokuuta Eläketurvakeskuksen tutkimuskonferenssiin. Materiaalit ovat saatavilla osoitteessa www.etk.fi/conference2018.

”Tutkijat tuottavat faktaa ja tekevät siten yhteiskuntaa ymmärrettäväksi.”

Kysyntää myös Suomen ulkopuolella

ELÄKETURVAKESKUKSEN tutkimuskonferenssit voi nähdä palveluna suomalaiselle eläketurvakysymyksistä kiinnostuneelle yleisölle. Mutta ne palvelevat asiantuntijoita myös ympäri maailmaa. Eläketurvakeskuksen johtaja **Mikko Kautto** näkee jo seuraavia askelia edessään.

– Meille konferenssit antavat mahdollisuuden tuoda esille Suomen eläkejärjestelmää kansainvälisen tutkijayhteisölle ja kertoa tavastamme toimia ja tehdä tutkimusta, Kautto sanoi.

Kautto kertoi, että tutkimuskonferenssien avulla luodaan myös pohjaa kansainväliselle tutkimusyhteistyölle. Siihen suuntaan on jo viriämässä tutkimusosastolla yhteishankkeita.

– Kontaktit ulkomaille ovat tiivistyneet. Kun tunnemme tutkijoita ja heidän osaamisalueitaan paremmin, on mahdollista käynnistää tutkimushankkeita, joissa kahden tai useamman maan tutkijat yhdistävät osaamisensa.

EU-tasolla mielenkiintoa herättävistä teemoista käydään jatkuvaa mielipiteenvaihtoa tutkijoiden kesken. Tutkijat tuottavat faktaa ja tekevät siten yhteiskuntaa ymmärrettäväksi.

Kauton mukaan tutkittuun tietoon perustuvilla näkemyksillä on kysyntää. Eläkepolitiikkaan ja yleensä eläketurvasta käytävässä yhteiskunnallisessa keskustelussa esiin nouseisiin kysymyksiin haetaan vastausta tutkimustiedon avulla.

– Kansainvälistä tutkimusta tuntemalla on löydettävissä yleispäteviä ratkaisuja, jotka voivat toimia kyllä meillä kotimaassa, mutta myös muissa maissa laajemmalla tarkastelulla, Kautto kertoi. ■

Yrittäjien YEL-työtulot pienentyneet

Minimin tuntumaan vakuuttaa työtulonsa yli 20 prosenttia yrittäjästä. Alivakuuttamisen seurauksena yrittäjän eläketurva voi jäädä matalaksi.

Vesa Laitinen

Eeva Poutiainen
Kehityspäällikkö
Eläketurvakeskus

YRITTÄJÄ JÄRJESTÄÄ ITSE itselleen eläketurvan yrittäjän eläkelain (YEL) mukaan. Eläkkeen karttumisen pohjaksi eläkelaitos vahvistaa yrittäjän hakemuksesta työtulon, jonka tulisi vastata yrittäjän työpanoksen arvoa. Eläkemaksujen suuruus ja eläkkeen karttuminen laskeaan vahvistetun työtulon mukaan.

Vuoden 2017 lopussa voimassaolleiden vakuutusten työtulojen keskiarvo oli 22 600 euroa vuositasolla. Keskiarvo laski noin kolme prosenttia vuodesta 2016.

Viime vuoden lopussa oli yhteensä 205 000 YEL-vakuutettua. Noin 22 prosentilla heistä työtulo oli vakuuttamisvelvollisuuden lakisääteisen alarajan 7 645 euroa tuntumassa ja 27 prosentilla alle 10 000 euroa. Työtulojen jakauma on painotunut viime vuonna enemmän minimin tuntumaan (Kuvio 1).

Vuonna 2015 työttömyysturvaan oikeuttavan työtulon alarajaa nostettiin vajaaseen 12 600 euroon aiemmasta 8 520 eurosta. Viime vuonna noin kolmasosalla vakuutetuista työtulo oli alle työttömyysturvan alarajan. Puolella yrittäjistä eläkettä kartuttava työtulo oli alle 16 000 euroa.

Kun verrattiin ammatin- ja liikkeenharjoittajien YEL-työtuloja heidän verotettaviin ansiotuloihinsa, havaittiin, että työtulo oli keskimäärin 70 prosenttia ansiotuloista.

NAISIA ON KOLMASOSA YEL-vakuutetuista. Naisyrittäjien keskimääräinen työtulo on noin 87 prosenttia miesyrittäjien työtulosta. Ylipäättään YEL-vakuutettuja on noin kuusi prosenttia 18–67-vuotiaista suomalaisista. Osuudet ovat pysyneet tasaisina viime vuosina.

*Puolella yrittäjistä
työtulo oli
alle 16 000 euroa.*

Iän myötä vakuutetun työtulon keskiarvo nousee (Kuvio 2). Erityisesti lähellä eläkeikää olevissa ikäluokissa työtulot ovat keskimääräistä selvästi korkeampia.

ALOITTAVISTA YRITTÄJISTÄ YEL:n alarajan tuntumassa aloittaa vakuutuksensa lähes 40 prosenttia (Kuvio 3). Osuus on kas-

vanut voimakkaasti, peräti 16 prosenttiyksikköä kolmessa vuodessa. Onko työttömyysturvaan oikeuttavan alarajan huomattava nousu aiheuttanut sen, että aloittavat yrittäjät arvioivat nyt entistä useammin työpanoksensa lähelle YEL:n alarajaa 7 645 euroa?

Muita suosittuja alkutyötuloja ovat työttömyysturvan alaraja, 15 000, 20 000 ja 30 000 euroa. Keskimääräinen alkutyötulo oli viime vuonna 16 600 euroa. Aloittavilla yrittäjillä on keskimäärin muita yrittäjiä pienemmät työtulot kaikissa ikäluokissa kaikkein nuorimpia lukuun ottamatta. Aloittavien yrittäjien työtulojen pieneminen selittää myös voimassaolevien työtulojen keskiarvon pienemistä.

TILASTOTIEDON PERUSTEELLA ei selviä syy siihen, miksi erityisesti työtulon alarajan suosio alkutyötulona on viime vuosina lisääntynyt voimakkaasti. Taloudellinen tilanne on mahdollisesti voinut johtaa varovaisuuteen työpanoksen arvon määrittelyssä.

Yritystoiminnan alkuvaiheessa yrittäjällä on monia kuluja, ja siten mahdollisesti säästösyistä työtulo määritetään työpanokseen nähden liian pieneksi. Osalla pieni työtulo toki vastaa työpanosta esimerkiksi yritystoiminnan sivutoimisuuden vuoksi.

Osa yrittäjistä on pienituloisia, eikä heillä ehkä ole mahdollisuutta myöhemminkään korottaa työ-

tuloaan. Lisäksi hintakilpailunäkökohdat voivat ohjata joissain tapauksissa pienentämään työtuloa. YEL-vakuutus myös saatetaan kokea kalliina.

Eläkebarometrissa 2017 havaittiin, että yrittäjien luottamus eläkejärjestelmään on keskimääräistä heikompi. Koettu luottamus saattaa vaikuttaa vakuutettavan työtulon tason pohdintaan. Osa yrittäjistä varautuu eläkeikaan myös muulla säästämisellä lakisäateisen eläkevakuutuksen lisäksi.

Oikeantasoinen työtulo olisi tärkeä yrittäjän koko sosiaaliturvan kannalta. Jos työtulo on asetettu alanttiin työpanokseen nähden, sillä on vaikutusta karttuvan eläkkeen lisäksi myös esimerkiksi sairaus- ja vanhempainpäivärahojen suuruuteen.

YEL:n kehittämistä pohditaan parhaillaan. Työtulon tason oikeellisuus on yksi pohdittavista kysymyksistä. ■

AIHEESTA LISÄÄ

YEL-vakuutetut ja työtulot

(Työtulotilastot Etk.fi:ssä)

Yhä useampi aloittava yrittäjä eläkevakuuttaa minimin mukaan

(Tiedote Etk.fi:ssä 3.5.2018)

Yrittäjien lakisäateinen eläketurva – työurat, työtulot ja rahoitus

(Eläketurvakeskuksen raportteja 10/2015)

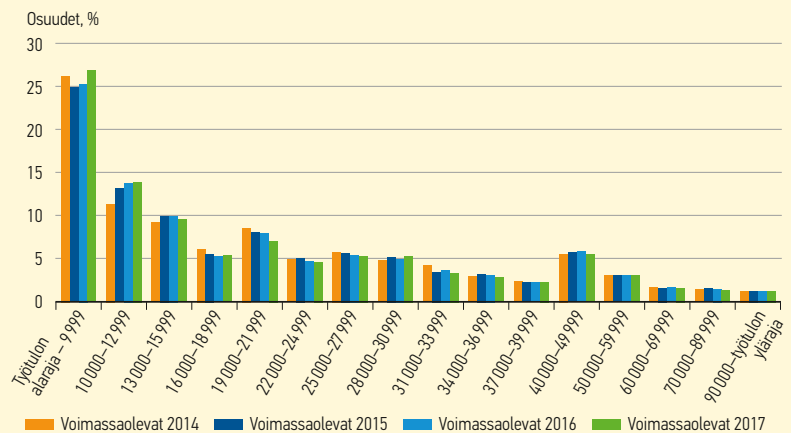
YEL-työtulo yrittäjän sosiaaliturvan perusta

- Yrittäjän työeläke- ja sosiaaliturvaetuudet määräytyvät YEL-työtulon mukaan
- Työtulon tulisi vastata yrittäjän työpanoksen arvoa
- Eläkelaitos vahvistaa työtulon yrittäjän hakemuksesta
- YEL-maksu alle 53- ja vähintään 63-vuotiailla on 24,1 prosenttia työtulosta ja 53–62-vuotiailla 25,6 prosenttia työtulosta
- Aloittava yrittäjä saa eläkemaksuihin neljän vuoden ajan 22 prosentin alennuksen
- Työtuloa korotetaan vuosittain automaattisesti palkkakertoimella.

Kuvio 1

Voimassaolevien YEL-vakuutusten työtulot, euroa

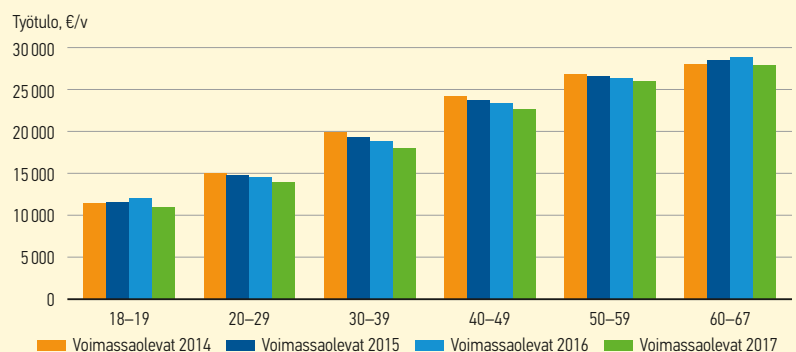
Työtulojen keskiarvot vuoden 2017 palkkakeroitasossa olivat: 2014 23 800 euroa, 2015 23 600 euroa, 2016 23 300 euroa, 2017 22 600 euroa.

Kuvio 2

Työtulon keskiarvon kehitys iän mukaan

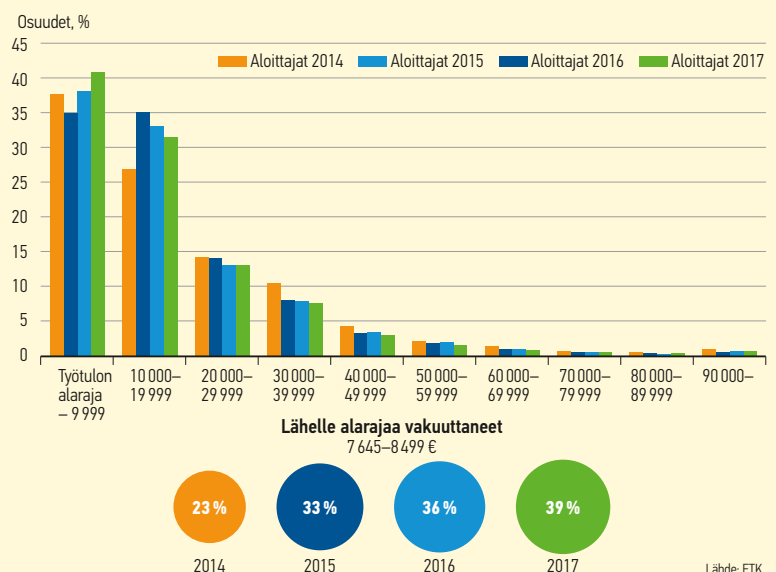
Työtulot on korotettu palkkakertoimella vuoteen 2017.

Kuvio 3

Alkaneiden YEL-vakuutusten työtulot, euroa

Alkutyötulojen keskiarvot vuoden 2017 palkkakeroitasossa olivat: 2014 19 600 euroa, 2015 17 600 euroa, 2016 17 300 euroa, 2017 16 600 euroa.

Lähde: ETK

Pallo hallussa

Pallo hallussa kokoaa eri lähteistä ulkomaisten eläkeuutisia ja maaesittelyn. Aiheesta laajemmin [Etk.fi > Eläkejärjestelmät](#) > [Muiden maiden eläkejärjestelmät](#)

Kari Lindstedt
Informaatikko

NICARAGUA

Eläkeuudistus johti väkivaltaan

ELÄKEUUDISTUSTA ja samalla presidentti **Daniel Ortega** vastustaneissa mielenosoituksissa on kuollut ainakin 50 ihmistä. Protestit alkoivat huhtikuun lopussa ja jatkuivat vielä toukokuun puolivälissä.

Nicaragualaiset suuttuivat suunnitelmasta, jossa eläkeuudistus olisi leikannut etuja viisi prosenttia ja samaan aikaan nostanut työntekijöiden maksuja 19 prosentista 22,5 prosenttiin.

Uudistuksen tavoitteena oli rajoittaa rahoitusvajetta, josta maan sosiaaliturvalaitos kärsii.

Vaikka lakiuudistus peruttiin, mielenosoitukset jatkuivat. Kansalaiset ovat tyytymättömiä maassa rehottavaan korruptioon sekä presidentin itsevaltaiseen johtamistyyliin.

France24.com.
Yle 14.5.

EUROOPAN UNIONI

Ikääntynyt väestö hidastaa euroalueen kasvua

YHÄ VANHEMPI VÄESTÖ uhkaa alentaa talouskasvua ja lisää painetta pitää korkotaso euroalueella matalana jopa vuosikymmenien ajan, kertoo Euroopan keskuspankin tutkimus.

Euroalueella säästämisasteen nousu, matala työllisyysaste ja eläke- ja terveysmenojen kasvu uhkaavat julkista taloutta. Keskuspankin mukaan tämä yhdistelmä lisää painetta pitää korot matalana.

Euroopan keskuspankki neuvoa euromaita nostamaan eläkeiä. Sen mukaan uudistuksia ei pitäisi siirtää tulevaisuuteen.

Euroalueen väkiluvun odotetaan nousevan nykyisestä 340 miljoonasta 352 miljoonaan vuonna 2040, mutta laskevan 345 miljoonaan vuoteen 2070 mennessä.

Financial Times 20.3.

ISO-BRITANNIA

Pienituloisilla eläkeläisillä korkea asuntovarallisuus

PIENIMPÄÄN TULOLUOKKAAN kuuluvista brittieläkeläisistä jopa 89 prosenttia omistaa asunnon, kertoo annuiteettivaakuutuksiin keskittyvän *Just Groupin* tutkimus. Keskituloisista briteistä vain 66 prosenttia omistaa asunnon.

Pienimpään tuloluokkaan kuuluvat tienaa alle 7 620 puntaa vuodessa.

Selvityksen mukaan 49 prosenttia työikäisistä briteistä uskoo, että sijoittaminen kiinteistöön on paras tapa varautua tulevaisuuteen. 28 prosenttia puolestaan pitää eläkkeeseen sijoittamista parhaana vaihtoehtona.

Just Groupin mukaan kansalaisten kannattaisi panostaa nykyistä enemmän eläkesäästämiseen eikä laittaa kaikkea varallisuutta omistusasuntoihin.

The Actuary 23.4.

BELGIA

- **Väkiluku:** 11,3 miljoonaa
- **Elinajan odote:** naiset 84 vuotta, miehet 79 vuotta
- **Eläkeikä:** 65 vuotta

Eläkemaksu koko palkasta, mutta kertymällä palkkakatto

BELGIASSA on erilliset lakisääteiset eläkejärjestelmät työntekijöille, yrittäjille ja virkamiehille. Eläkejärjestelmät ovat kuitenkin toistensa kaltaisia. Lisäksi on erityisjärjestelyitä eri ammattikunnille.

Lakisääteisen järjestelmän lisäksi Belgiassa on myös ammatillisia ja yksilöllisiä lisäeläkkeitä.

Lakisääteisistä työeläkejärjestelmistä maksetaan vanhuus- ja perhe-eläkkeitä. Työkyvyttömyyseläkkeet hoitaa sairausvakuutusjärjestelmä.

Työeläkejärjestelmä rahoitetaan jakojärjestelmällä. Työntekijät maksavat 7,5 ja työnantajat 8,86 prosentin työeläkemaksua.

Vanhuuseläkkeen suuruus määräytyy palkan mukaan. Käytössä on eläkepalkkakatto, joka on noin 4 400 euroa kuukaudessa. Sen yli menevästä osasta ei kerry eläkettä. Työntantaja- ja työntekijämaksut peritään kuitenkin katosta huolimatta koko palkasta.

Eläke voi olla maksimissaan 60 prosenttia ansioista yksin asuvilla ja maksimissaan 75 prosenttia palkasta, jos puolison toimeentulo on riippuvainen eläkkeensaajasta. Vakuutusikävaatimus on 45 vuotta. Siihen lasketaan työskentelyajan lisäksi erilaisia palkattomia aikoja.

Työeläkejärjestelmän eläkekatto eli kuukausieläkkeen enimmäismäärä on 2 720 euroa kuukaudessa.

Belgian yleinen vanhuuseläkeikä on 65 vuotta, mutta vanhuuseläkkeen voi saada varhennettuna tietyin edellytyksin. Eläkeikä nousee 66 vuoteen 2025 mennessä ja 67 vuoteen vuonna 2030.

Lakisääteisiä eläkkeitä hoitaa *Service fédéral des Pensions (SFP)*.

RUOTSI

Viranomaisen: liian tiukat ehdot työkyvyttömyydelle

RUOTSIIN VALTIONTALOUDEN tarkastusviraston arvion mukaan ehdot työkyvyttömyyden perusteella maksettaville korvauksille ovat liian tiukat.

Hylkäämispäätöksillä on viraston tutkimuksen mukaan negatiivisia vaikutuksia toimeentuloon ja terveyteen.

Tutkimuksessa oli mukana noin 30 000 henkilöä, jotka hakivat uudelleenarviointia kielteiselle päätökselle työkyvyttömyysetuuksista.

Kielteisen päätöksen saaneilla on heikot mahdollisuudet saada tuloja työmarkkinoilta tai muista tukimuodoista.

Virasto haluaisi kirjata lakiin myös ajan, jossa päätös työkyvyttömyysetuudesta on annettava. *Försäkringskassanin* 450 päivän rajaa ei noudateta tarkastusviraston mukaan tarpeeksi hyvin. *SVT 24.4.*

ITALIA

Populistit: kansanedustajien eläkkeet leikkuriin

POPULISTIPUOLUEET haluavat karsia entisten kansanedustajien korkeita eläkkeitä. Ajatuksen takana ovat kevään parlamenttivaaleissa hyvin menestyneet populistipuolueet *Viiden tähden liike* ja *Pohjoisen liitto*.

Kansanedustajien eläkkeitä karsittiin **Mario Montin** pääministerikaudella vuonna 2011, mutta muutos ei koskenut ennen vuotta 2012 eläkkeelle siirtyneitä kansanedustajia.

Italiassa poliitikot nauttivat kansainvälisesti vertaillen korkeita palkkioita, kun niitä suhteutetaan keskimääräisiin ansioihin.

Entiset kansanedustajat väittävät ehdotuksia perustuslain vastaisiksi, koska muutos leikkaisi etuja takautuvasti.

Financial Times 10.4.

TEKSTI ANNE IIVONEN
PIIRROS JOUKO OLLIKAINEN

3:2018 | TYÖELÄKE

Hae valmennukseen työeläkealan huipputaajaksi

TYÖELÄKEALAN ASIAANTUNTIJOILLE järjestetään vuosittain ammattiosaamista syventävää koulutusta. Seuraava laajempi valmennusjakso alkaa syksyllä.

Koulutus on tarkoitettu heille, jotka työskentelevät joko työeläkealan asiantuntijatehtävissä tai myös heille, jotka omissa sidosryhmissään tekevät tiivistä yhteistyötä työeläkealan toimijoiden kanssa.

– Koulutuksen lähijaksoilla teemme laaja-alaista yhteistyötä, ja siten koulutus luo hyvät puitteet verkostoitua alan muiden osaajien kanssa, kertoo kouluttaja **Anna-Stina Toi-**

vonon Eläketurvakeskuksesta.

Koulutus alkaa 12. syyskuuta ja päättyy ensi vuoden keväällä toukokuussa. Lähijaksot järjestetään Eläketurvakeskuksen koulutustiloissa Helsingin Itä-Pasilassa. Valmennukseen ehtii vielä ilmoittautua, mukaan mahtuu 20 osallistujaa ilmoittautumisjärjestyksessä.

Valmennukseen haetaan verkkolomakkeella 15.6. mennessä. Valmennuksen hinta on 3 800 euroa (alv. 0). Lisätiedot ja hakemuskomake löytyvät Etk.fi-verkkopalvelusta. ■

Kuntoutujia alkaa olla pian enemmän kuin työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyviä

KUNTOUTUJIA on jo lähes yhtä paljon kuin työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyneitä. Kuntoutujien lukumäärä on yli kaksinkertaistunut viimeisen vuosikymmenen aikana.

Työeläkekuntoutujia oli viime vuonna lähes 17 000 henkilöä, kun työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyi 18 600 henkilöä.

– Työeläkekuntoutus on selvästi vakiintunut paikkansa, ja siihen panostetaan entistä enemmän. Näyttää siltä, että panostus näkyy myös työkyvyttömyyseläkkeelle

siirtyneiden määrän vähentymisenä, kertoo tilastopäällikkö **Tiina Palotie-Heino** Eläketurvakeskuksesta.

Hieman alle puolet kuntoutujista oli miehiä. Tyypillinen kuntoutuja on 47-vuotias naisen diagnoosinaan jokin tuki- ja liikuntaelinsairaus.

Työeläkekuntoutus on työeläkevakuuttajien järjestämää ja kustantamaa ammatillista kuntoutusta. Sen tavoitteena on ehkäistä työkyvyttömyyttä. ■

Alandia sulautuu Veritakseen vuoden 2019 alussa

VERITAS Eläkevakuutus ja Pensions-Alandia yhdistyvät ensi vuoden alussa. Fuusion jälkeinen uusi yhtiö jatkaa toimintaansa Veritaksen brändin alla kotipaikkanaan Turku.

Yhtiöiden mukaan fuusioitumisen tavoitteena on tehostaa toimintaa ja karsia päällekkäisiä kustannuksia erityisesti hallinnosta.

– Fuusio vahvistaa asemaamme markkinoiden neljäntenä vaihtoehtona. Veritas on vastedeskin pienin eläkeyhtiö, mutta talous-

dellisesti erittäin vahva. Pienillä ja keskisuurilla yrityksillä on erilaisia tarpeita kuin suurilla, ja ne tarvitsevat pienen eläkeyhtiön vastaamaan niihin, kertoo Veritaksen toimitusjohtaja **Carl Pettersson**.

Yhdistymisen jälkeen Veritaksella on noin 8 200 TyEL-asiakasta ja 11 500 YEL-asiakasta. Yhtiö hoitaa yhteensä noin 114 000 suomalaisen eläketurvaa ja hallinnoi 3,5 miljardin euron sijoituksia. ■

Elo

► **KTM Timo Hietanen** on nimitetty 1.4. lukien Elon asiakkuusjohtajaksi. Hietanen on työskennellyt aiemmin Eteran asiakkuuksista ja varakuutuksista vastaavana varatoimitusjohtajana.

Ilmarinen

► **Tkt, KTM Kristiina Halonen** on nimitetty 1.6. lukien Ilmarisen työkykyjohtajaksi tehtävään johtaa ja kehittää työkykypalveluja. Hän on Asiakkuudet ja työkyky -linjan johtoryhmän jäsen. Halonen siirtyy tehtävään Työterveyslaitoksesta.

Tela

► Työeläkevakuuttajat Telan hallituksen puheenjohtajana jatkaa toimitusjohtaja **Risto Murto** Varmasta. Ensimmäiseksi varapuheenjohtajaksi valittiin tj. **Jouko Pölönen** Ilmarisesta, toisena varapuheenjohtajana jatkaa tj. **Timo Kietäväinen** Kevasta ja kolmantena varapuheenjohtajana uutena tj. **Pasi Strömberg** Eläkekassa Versosta.

KUUKAUDEN TWIITTI

Eläkeläinen löysi satasen Rinteestä – mitä matalien eläkkeiden korotus maksaisi?

@Tela_r

14.5.2018 klo 9.36

@Mau_And avaa #blogi:ssaan lisää @hsfiutiset:lle antamia laskelmia **Antti Rinteen** (sd) lupaamista minimieläkkeen korotuksista https://www.tela.fi/blogi/1/0/elakelainen_loysi_satasen_rinteesta_mita_matalien_elakkeiden_korotus_maksaisi... #työeläke

KUKA?

Hanna Tossavainen

- **Ikä:** 35-vuotias
- **Koulutus:** oikeustieteen kandidaatti
- **Työ:** eläkelainsäädännön valmistelu sosiaali- ja terveysministeriössä
- **Lähellä sydäntä:** perhe ja luonto
- **Kirja, jonka aion lukea seuraavaksi:** Anthony Doerrin *Kaikki se valo jota emme näe*.

Kiehtovaa vastakohtien leikittelyä

Työeläkelainsäädännön kuin omat taskunsa tunteva Hanna Tossavainen paljastuu kirjavalintojensa perusteella sekä tunne- että järki-ihmiseksi.

Kojon runojen pauloissa

SUVIAUTUUS on valikoima runoja **Viljo Kajo**n uralta. Kajo oli 1900-luvun alussa vaikuttanut kirjailija ja kuvataiteilija, jonka runojen tyyli on selkeä ja tiivis, mutta sopivan romanttinen.

Suviautuden runot tarjoavat lukijalle tilaisuuden eläytyä hetkeen ja tunnistaa ihmisenä olemisen palo.

Runoissa välitetyt mielikuvat ja tunteet ovat lähes käsin kosketeltavia.

Otavan joulukirjasena julkaistu *Suviautuus* toi auringon mukanaan. Kojon sanoin: "Käännät kasvosi aurinkoon/ ja silmäsi suljet."

Viljo Kajo: *Suviautuus*, Otava 1948

Tieteestä viihdyttävästi

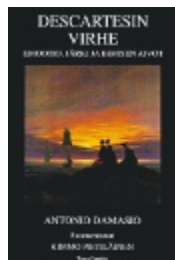
ESKO VALTAOJA kertoo *Ihmeitä*-teoksessaan maailman-kaikkeudessa vallitsevista kiinnostavista tosiasioista ja vähän siitä vierestäkin.

Kirjasarjan ensimmäisestä osasta *Kotona maailmankaikkeudessa* Valtaoja sai Tieto-Finlandia -palkinnon vuonna 2002.

Ihmeitä on popularisoitua tiedettä parhaimmillaan: mukaansa tempaavaa, viihdyttävää ja kuitenkin totta.

Kirja herättää mielenkiinnon kaikkea ympärillä olevaa kohtaan ja sopii luettavaksi sellaiseen kotisohvalla tai vaikka kesäyönä laiturin nokassa.

Esko Valtaoja: *Ihmeitä: Kävelyretkiä kaikkeuteen*, Tähtitieteellinen yhdistys Urso, 2007

Kehon ja mielen yhteys kiistaton

ANTONIO DAMASIO teos *Descartesin virhe* käsittelee ihmisen kehon ja mielen yhteyttä neurofysiologian ja mielen tutkimuksen pohjalta.

Filosofi Descartesin ajattelussa sielu ja ruumis olivat erillään, mikä on vaikuttanut myös länsimaisen lääketieteen käsityksiin esimerkiksi aivojen toiminnasta.

Professori Damasio mukaan mieltä ei voi erottaa kehosta, vaan itse asiassa keho osaltaan tuottaa normaalin mielen työskentelylle olennaista sisältöä. Kirjassa esitetyt argumentit puhukoot puolestaan.

Antonio Damasio: *Descartesin virhe. Emootio, järki ja ihmisen aivot*, Terra Cognita, 2001

Kirjaklassikko kestää lukemisen

FORSYTEIN TARU on **John Galsworthy**n kirjoittama historiallinen sukutarina 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun Englannista. Tarinan keskiössä

ovat Forsyten suku ja lakimies Soames Forsyte sekä myöhemmässä vaiheessa Soamesin tytär Fleur.

Kirja kertoo riipivästi omistamisen halusta, rakkaudesta ja vapaudesta sekä yhteisön asettamista rajoista.

Galsworthy palkittiin vuonna 1932 Nobelin kirjallisuuspalkinnolla: "for his distinguished art of narration which takes its highest form in *The Forsyte Saga*".

John Galsworthy: *Forsytein taru*, WSOY, 1929

Will the Gender Gap Narrow?

THE GENDER GAP IN PENSIONS persists. In Europe, women's pensions are nearly 40% lower than men's. Experts at an international research conference at the *Finnish Centre for Pensions* on 18 May looked for solutions to this problem.

Prof. **Francesca Bettio** (*Univ. of Siena*) pointed out that if women's employment rates would improve, the gender gap in pensions would narrow. "Measured in working years, women in the EU have shorter working lives than men." Although women are slowly catching up in terms of working hours, the development might go in the opposite direction: "If part-time work among women continues to rise, the gap will widen."

Prof. **Katja Möhring** (*Univ. of Mannheim*), showed that, in many western countries, motherhood still weakens women's pensions. The lower pensions of mothers are mainly due to their weak-

er wage level compared to childless women. This weaker wage level speaks of the so-called 'maternity penalty.'

Assoc. Prof. **Rense Nieuwenhuis** (*Stockholm Univ.*) calls for better family policies in Europe. "In most countries, family policies are still based on the assumption that the man is the primary breadwinner of the family. When family policy takes into account both adults in the family, women's employment rates, wage development and pensions will take steps in the right direction and improve," Nieuwenhuis comments.

Sr. Researcher **Kati Kuitto** (*Finnish Centre for Pensions*), presented preliminary results from ongoing research on how parental leaves affect women's pensions. Although men and women have accrued equally long working lives by the age of 36, women's average earnings are only 70 per cent of men's. ■

200 Billion Euros

NET INVESTMENT ASSETS of the earnings-related pension system amounted to nearly €200 bn at year-end 2017. A total of €2.2 bn were paid as pension contributions into pension funds while €4.0 bn were paid out as pensions. This was the 4th year in a row that the amount paid out exceeds the amount collected.

Pension providers can invest a maximum of 65% of their investment assets in equities. At year-end 2017, such investments accounted for 53% of all investment assets, up by 2.6 percentage points year-on-year. The growth was mainly due to positive appreciation.

When reviewing the success of investment returns, the most essential part is how successful the long-term investment operations have been. From that perspective, the growth of pension assets goes hand-in-hand with economic growth and inflation. Pension providers have reached the long-term goal of a 3.5% real return on pension assets. ■

LENA KOSKI
Translator
Finnish Centre for Pensions

Olli Hakämies

More news in English

- Follow us on Twitter @ETKinfo
- Subscribe to our newsletter etk.fi/en/newsletter/
- Visit our website etk.fi/en

Experiential Learning

ARTIFICIAL INTELLIGENCE (AI) can be used to make the customer service experience easier, faster and more efficient. At the Finnish Centre for Pensions, instead of commissioning a ready product, we took part in the development of our own machine learning solutions.

Based on register data, AI managed to identify four out of five retirees on a disability pension already two years before they retired. "Artificial intelligence will play a significant role in future preventive work," explains mathematician **Jarno**

Varis (*Finnish Centre for Pensions*).

AI can also be trained to assist our experts, for example our researchers: "The machine can find links in data that we humans have not even thought of," Varis envisions.

Development manager **Virpi Rautiainen** (*Finnish Centre for Pensions*) points out: "When customer service chatbots can communicate with each other, customers can be served at one service point instead of being referred to several." ■

Health Care Too Expensive for Retirees?

HEALTH AND SOCIAL SERVICES provided by the public sector form a considerable income transfer for retirees, but the high customer fees make retirees struggle.

On average, public health and social services cost €6,500/pers./year. The out-of-pocket fees cover 13% of the costs. Tax-funded services are a major income transfer, in particular for low-income retirees. They are also the ones who struggle the most with high out-of-pocket fees.

The highest fees relate to long-term institutional care: for

a single person, the fees can be up to 85% of their income. This is a problem not only for elderly retirees but also for young disabled people who cannot work.

Senior researcher **Maria Vaalavuo** (*National Institute for Health and Welfare*) is worried that, soon, Finland will not qualify as a Nordic welfare state. Social policy specialist **Tarja Pajunen** (*The Central Association of Finnish Pensioners*) points out that, in addition to reduced customer fees, retirees need guidance. Applying for assistance is too complicated. ■

Tutustu Eläketurvakeskuksen julkaisuihin www.etk.fi/julkaisut

Sosiaali- ja terveyspalveluiden merkitys eläkeläisten toimeentulolle

Tutkimuksessa tarkasteltiin rekisteriaineiston avulla eläkeläisten sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttöä Suomessa vuonna 2015. Julkiset palvelut tukevat ihmisten hyvinvointia monilla tavoin ja voidaan ajatella, että ne ovat osa tulojen uudelleenjaon järjestelmää. Toisaalta palveluiden käytöstä aiheutuvat asiakasmaksut ja muut terveydenhoitoon liittyvät kustannukset yksilölle voivat muuttua taloudelliseksi taakaksi etenkin pienituloisille sairaille.

Tekijä: Maria Vaalavuo
Sarja: Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 02/2018

Työeläkkeiden kustannusten jako

Käsikirjassa esitellään Suomen lakisääteisen työeläkejärjestelmän eläkekustannusten jako eläkeläistosten kesken. Kirjassa selitetään kustannustenjaon laskentasäännöt ja -kaavat ja kerrotaan niiden taustoista. Lisäksi kerrotaan kustannustenjaon suorittamisesta käytännössä ja kustannustenjaon historiasta.

Tekijä: Hanna Mäkinen
Sarja: Eläketurvakeskuksen käsikirjoja 02/2018

MUUALLA JULKAISTUA

Educational differences in years of working life lost due to disability retirement

Tutkimuksessa tarkastellaan työkyvyttömyyseläkkeellä vietetyn ajan muutosta sairausryhmittäin eri koulutustasoilla vuosina 2005–2014. Lisäksi arvioidaan väestön koulutustason muutoksen vaikutusta työkyvyttömyyseläkeajan muutokseen.

Tekijät: Mikko Laaksonen, Juha Rantala, Noora Järnefelt ja Jari Kannisto
Julkaisu: European Journal of Public Health 2018; 28(2):264–268.

UUSITTAIN ILMESTYVÄT

Työeläkkeiden kustannusten jako vuonna 2017

Työeläkevaroja siirtyi Eläketurvakeskuksen kautta vuonna 2017 yhteensä 1,5 miljardia euroa toimijalta toiselle. Raportissa on kuvattu, miten kustannusten jako on käytännössä järjestetty ja mitä erityistä vuonna 2017 tehdyissä selvittelyissä tapahtui. Tarkastelu vuonna työn alla oli kolme eri vaiheessa olevaa kustannustenjakovuotta.

Tekijät: Jaakko Aho, Saara Hurmerinta, Anne Laitinen, Hanna Mäkinen ja Eeva Puuperä
Sarja: Eläketurvakeskuksen raportteja 02/2018

Eläkkeelle-siirtymisikä Suomen työeläkejärjestelmässä

Julkaisussa tarkastellaan eläkkeelle-siirtymisikää tätä tarkoitusta varten kehitetyn mittarin, eläkkeelle-siirtymisiän odotteen, avulla. Julkaisussa esitetään eläkkeelle-siirtymisiän odotteen määritelmä ja laskutapa sekä kuvataan odotteessa tapahtunutta kehitystä vuosina 1996–2017.

Tekijä: Jari Kannisto
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoja 03/2018

Taskutilasto 2018 Fickstatistik Pocket Statistics

Taskutilastoon on koottu keskeisiä eläketurvaan liittyviä tilastotietoja. Lisäksi julkaisu sisältää tietoja koko sosiaaliturvasta sekä Suomen väestöstä.

Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoja 04/2018